Tizennyolcadik évfolyam. 234-ik szám.

KIFIZETÉS
HELYBEN:
Egy évre ..... 24 korona.
Egy hóra ..... 2 korona.
VIDÉKEN:
Egy évre ..... 28 korona.
Egy hóra ..... 2 k. 40 f.
HIRDETÉSEK:
4-hasábos petit sor egyszer 20 fil, minden következőnél 16 fillér.
Nyilttér sora 40 fillér

ARADI KÖZLÖNY

POLITIKAI NAPILAP.

SZERKESZTŐSÉG:
Aradi és csanádi egyesült vasutak palotájában.
TELEFON-SZÁM: 557.
KIADÓHIVATAL:
Aradi Nyomda Részvény-Társaság.
József főherczeg-ut 22. sz.
TELEFON-SZÁM: 151.

Arad, 1903. | FELELŐS SZERKESZTŐ: Stauber József. | Szerda, október 7.

Mai számunk főbb közleményei:

Vezércikk: A király jogai és kötelességei. Irta: Tenner Pál dr.
Október hatodika.
Fordulat a válságban.
Arad megkapta a tűzérséget.
Véres katonai botrány Szegeden.
Szabadságolt katonák az aradi háziezredben
Az utolsó Obrenovics.
Tárca: Október 6. Irta: Farkas Ferenc. — **A vetélytárs.** Irta: Herczeg János.
Csarnok: A sebhelyek. Irta: Szépfaludi O. F.

A király jogai és kötelességei.

Irta: Tenner Pál dr.

Arad, október 6.

Csendesitsük le rövid időre szivünk hazafias dobbanását, melyet a nemzeti hadsereg iránti vágy lelkesit, altassuk el a bizalmatlanságot, mely mindent kétkedve fogad, mi Ausztria és az udvar felől jő, nyugtassuk meg jogosult hazafias fellobbanásunkat, hallgattassuk el panaszhangunkat nemzeti követelményeink mellőzése miatt és öntsünk lelkünkbe higgadtságot, hogy igazság szerint és tárgyilagosan birálhassuk el a fenforgó kérdést.

Pillantsunk vissza a „nemzeti nagylétünk temetője" Mohács mellett lefolyt ütközet idejétől 1867-ig terjedő negyedfélszázados időszakra, mely alatt a Habsburg dinasztia alkotmányfosztó sulyával reánk nehezedett és nem találunk egyetlen nyugvó pontot sem, melyből kiindulva a dinasztia szeretete és rokonszenve a magyar nemzet iránt megállapitható lenne. Más államok fölött is *idegen* dinasztiák uralkodtak, *többnyelvü* népek is egyesültek már egy uralkodó alatt és lassan összeforrott az uralkodó és a nép az egységes nemzeti érzület olvasztó tüzében.

A Habsburgok soha. Ők a nép lelkét átérezni, az idők intő jelét megérteni képesek nem voltak. A nép hagyományait nem tisztelték, nem is ismerték, szent és sérthetlen előttük csak a hadsereg és az egyház kettős jele alatt álló saját hagyományunk volt. *Nemzeti királyokká* válni nem tudtak. Minden haladásuk elkésett volt, minden nemzeti engedményük, minden adományuk nem a néppel együttérző hajlamból, hanem az uralkodó kegyéből származott. Minden vivmány, mit elérni tudtunk, nem önkéntes felajánlás, hanem kényszer helyzetnek voltfolyománya: „Der Noth gehorchend, nicht dem eigenen Triebe."

Pedig mily könnyü lett volna a szeretet legkisebb jelével a loyális magyar nép szivébe behatolni és a lelkeket magával ragadni!

Ily kényszerhelyzet en találta uralkodónkat az 1866-iki évi harci dráma, melynek tragikus végfejleményében a Magenta és Solferinó véres mezőin szerzett sebeket alig kihevert császári hadsereg alapjaiban széjjelromboltatott és vele együtt az osztrák monarchia nagyhatalmi állása is. Ujjáépitésük a magyar nép kész hozzájárulása nélkül lehetetlen volt. Modern, a legujabb fegyverekkel ellátott hadsereget felszerelni és fentartani csak az államhitel kimeritő igénybevételével lehetett, de nagyobb államhitel elnyerését csak az alkotmány helyreállitása biztosithatta.

Azon biztatással, hogy ily módon sikerülend a császári hadsereget erősebben, egységesebben mint valaha, ujjá szervezni és a győztes Poroszországon revanche-ot véve, a Németországban elfoglalt positiót kivivni, birta reá Beust az uralkodót, hogy a magyar alkotmányt visszaállitsa és osztrák népeinek névleges alkotmányt adjon és habár fentartás nélkül elismerjük, hogy királyunk esküjéhez hiven az alkotmány betüje ellen sohasem vétett, igéreteit mindenkor hüségesen betartotta és a törvényeket feltétlenül tiszteletben tartotta, kétséget még sem szenved, hogy az 1867. évi XII. t. c. a király által csak a helyzet nyomasztó hatása alatt fogadtatott el és az alkotmány helyreállitásának ellenértéke magyar részről a közös védelem tárgyában elvállalt kötelezettségekben adatott meg.

A kiegyezés intim története még nem iródott meg és későbbi nemzedékek fognak a titkos levéltárakban őrzött részletes adatokról értesülni, mily nehéz küzdelem előzte meg az 1867. évi XII. t. c. 11—13. §§-ai szövegének megállapitását. Ezen adatok birtokában megtudnók érteni, miért van a nagyjelentőségü 11. §. oly rövidre szabva, miért marad irály és világosság tekintében annyira hátra a többi rendelkezéseknek Deák Ferenc klaszikusan egyszerü fogalmazása mellett. Félni kellett, hogy egyik vagy másik oldalon fájó részek érintetnek, azért mellőztetett ezen paragrafus szövegében az egész hadsereg tulajdonképeni neve, melynek állitólagos kiegészitő részét a „magyar hadsereg" képezi. Azért oly Dodonaszerü fából vaskarika közös-e, császári-e? az „egész hadsereg" elnevezés. Tulajdonképen jogilag és politikailag mi ezen egész hadsereg? Osztrák- e vagy magyar, vagy királyi, császári és királyi-e A király erről nem szól. Valósággal és tulajdonképen nem ez és nem az. Az egész hadsereg a gyakorlatban nem más, mint az osztrák-magyar monarchia közös uralkodójának hadserege és az uralkodónak 1889-ben — a Jánszky-féle affaireből folyólag Tisza Kálmánhoz intézett kézirata szerint, ezen hadsereg szelleme nem lehet más, mint az uralkodó szelleme, nem lehet más, akár német, akár magyar nyelven kommandirozzák katonáékat. A király tehát már ezen kéziratában dokumentálta — még pedig azon időben ellenmondás nélkül — ama álláspontját, hogy a hadsereg saját kizárólagos dominiuma, melynek belső dolgába senkinek beavatkozása nincsen, és ezen álláspontját akkor is és a jelen válságos helyzetben is az 1867. évi XII. t. c. 11 §-ában biztositott fejedelmi jogára alapitja. Bármennyire is fájlaljuk, ha a magyar nép kivánalma és az uralkodó akarata a felségjogok mikénti gyakorlása tárgyában össze nem esik, közjogilag el kell ismernünk, hogy mindannak elintézése, a mi a hadsereg egységes vezérletére és belszervezetére vonatkozik, egyedül Magyarország alkotmányos királyát illeti meg, annak fejtegetése pedig, hogy a vezényleti és szolgálati nyelv megállapitása ide nem vág, sikertelen rabulismusnál más nem lehet. De ha elismerjük magunk részéről, hogy a felségjogok érvényét, erejét és terjedelmét kétségbe vonni, megtámadni vagy csorbitani nincs és nem lehet szándékunkban, jogosan elvárhatjuk a királytól, ki a törvényt tiszteletben tartja, hogy ezen törvényt ugy hajtsa végre, a mint azt *jól értelmezett* szövege megkivánja.

Az 1867. XII. t. c. 11. §-a világosan és feltétlenül állapitja meg a király felségjogát a hadügy körén belül, speciálisan bennünket magyarokat illetőleg a „magyar hadsereg" körül. A törvény „magyar hadseregről" mint az egész hadsereg kiegészitő részéről szól és feltételezhető Deák Ferenc átható és óvatos eszétől, hogy nem célzat és szándék nélkül jutott be a szövegbe ezen kitétel „*magyar* hadsereg", nem pedig magyarországi hadjutalék, magyarországi ezredek vagy Magyarországban sorozott ezredek. Ha a „*magyar* hadsereg" képezi az egész hadsereg kiegészitő részét, akkor ezen magyar hadseregnek léteznie kell, már pedig magyar hadsereg magyar tisztek, magyar zászló és magyar nyelv nélkül nem képzelhető. És ezen magyar hadsereg csak *kiegészíti* az egész hadsereget, nem *olvad belé*, már pedig a két fogalom között oly eltérés van mint a vegytanban a *keverés* és *vegyités* között. Ezt gondolja meg ő Felsége bölcsességében, és teremtse meg előbb a magyar hadsereget, hogy felségjogát fölötte mindnyájunk lelkesedése mellett korlátlanul gyakorolhassa. És gondolja meg alkotmányos, törvényhü felfogásában a király, hogy a felségjogot a király feltétlenül gyakorolhatja, de gyakorolnia nem szükséges, alkotmányos államban pedig a közérzület ellenére gyakorolni a nép és uralkodója

közötti benső kapcsolat érdekében nem hasznos.

Tudom, nem szabad e helyen Angliára hivatkoznom, de mégis teszem, mert a világ összes államai egyikében sincsen a felségjogoknak oly tág körük, mint e katexoken alkormányos államban. A parlamentarizmus klasszikus hazája, hazája egyuttal a királyi praerogativáknak. Angolországban minden királyi, még az ellenzék is, imponáló a király tekintélye, fensége, de hatalmát sehol sem érzik, mert nagy bölcsen átengedi jogait a felelős miniszteriumnak, hogy azokat a parlamenti többség akaratához képest gyakorolja.

Igaz, egészen más és felette kényelmetlen a mi uralkodónk helyzete, ki két, szervezetében és irányzatában annyira eltérő államnak feje lévén, folyton őrködnie kell, hogy az egyik állam kivánságának megfelelve, a másikat meg ne sértse. „Zwei Seelen wohnen auch in meiner Brust“, mondhatja el Fausttal, midőn magas kötelességei teljesitésében a *reakcionarius, decentralizáló, separistikus osztrák* tartományoknak és egyuttal a *liberális centralistikus és egységes* magyar államnak felségjogai alá eső ügyeit intézi és itt is, ott is igazságot akar szolgálni.

Az uralkodó akarata, hogy tárgyilagos lehessen, egyeni jellegét el kell hogy veszitse és éppen azért kivánatos, hogy a felségjogok átvitt jogkörben a felelős miniszterium által a parlamenti többség akaratához képest gyakoroltass nak, de ez csak ugy érhető el, ha magában a parlamentben a többség akarata érvényesül, mit az obstrukció lehetetlenné tesz.

Meddő és erőltetett mindezeknél fogva a vita a felségjogok fennállása és terjedelme fölött, meddő annak bizonyitásának megkisérlése, hogy az 1867. évi XII. t.-c. 11 §-ában megerősitett fejedelmi jogok nem vonatkoznak a hadsereg vezényleti és szolgálati nyelv megállapitására is, hogy a felségjogok a nemzettől eredvén, a nemzet által vissza is vonhatók, mert ez teljesen igaz, de igaz az is, hogy a felségjogok a nemzet által parlamentáris uton királyi szankcióval állapittatván meg, ismét a nemzet által, de csakis királyi szankcióval vonhatók vissza.

Igenis jogunk van óhajtani és kérelmezni, hogy királyunk a nemzet által reá ruházott felségjogokat a nemzeti közérzülethez képest bölcs belátással gyakorolja, hogy a törvény félre nem magyarázható szavához képest a „*magyar* hadsereget“ valósággal *azzá* tegye és királyi akaratát a közületnek a nemzet többsége által védelmezett jóléte érdekében érvényesitse. De ha kivánjuk, hogy a király a nemzet parlamentáris akaratát méltassa, első sorban a tiszta parlamentárismus érintetlenségéről, nem pedig ennek lerontásáról kell gondoskodtunk.

Igy lesz a „regis voluntas“ mellett a „salus reipublicae“ is mint az állam legfőbb törvénye megóva.

Ez képezi a „punctum saliens“-t, melyből a kibontakozásnak kiindulni kell és ennek fejtegetése lesz utolsó cikkem feladata.

Október hatodika.

(A mai gyászünnep.)

— Az *Aradi Közlöny* tudósitójától. —

Arad, október 6.

A szomoru őszi időnek fekete napja október hatodika. A sokat emlegetett fátyol, a feledésé, bár ötvennégy esztendő óta szövődik, nem elég sürü arra, hogy át ne lássuk rajta az elmultakat. Látjuk, s könny gyül a szemünkbe. A Hungária ércalakja, ott az ünnepi téren áldva tartja koszoruját, de a kiengesztelés jelkepe előtt, amint a szobor lábánál állottunk, nem tudtuk feledni a mult keserüségét, — a mai napon legalább nem.

Amint elhervadnak a hősök emlékére hozott virágok, megenyhül a fájdalom. De a mai napon háborog a lelkünk. S erre a fájdalomra, erre a fekete napra szükségünk is van, mert a multak példájából erőt meritünk.

A Hungária alakja előtt s a hősök kivégzését jelző oszlopnál emlékezett ma Arad. Az ünnepély magasztos voltát emelte, hogy a tavasziasan szép időben óriási közönség részvéte mellett folyt le.

Az ünnepély részletei a következők:

A gyászmise.

A minoriták uj temploma ma másodszor nyilt meg a közönség előtt s ezuttal is ünnepélyes alkalomra. Az aradi vértanuk emlékére gyászünnepi tiszteletet tartottak a minoriták, kik rendfőnökük, *Csák* Cirjék dr. vezetése alatt valamennyien részt vettek az istentiszteleten.

Az uj templom tágas hajójában volt felállitva a sarkofág, előtte egy nemzeti szinü tábla, rajta e felirással: „*1849. október 6.*“ Az első padsorok tömve voltak hivatalos személyekkel: a törvényhatósági tisztviselők, az állami hivatalok fejei, testületek képviselői foglaltak helyet ott.

Az első padsorban, melynek szélén két megyei huszár állott diszruhában, ült *Urbán* Iván főispán, mellette *Dálnoky-Nagy* Lajos alispán, utána *Institoris* Kálmán polgármester, *Farkas* Győző pénzügyigazgató. A következő sorokban: *Salacz* Gyula országgyülési képviselő, *Varjassy* Árpád tanfelügyelő, *Schill* József megyei főjegyző, *Varjassy* Lajos helyettes polgármester, *Kádas* Kálmán városi főjegyző, *Lőcs* Rezső városi tanácsnok, *Sorbán* János főispáni titkár, *Boros* Iván megyei tb. főjegyző, *Abrai* Lajos, *Deutsch* Bernát, *Kohn* S. N., a másik oldalon *Meszlényi* Antal kir. ügyész, *Simay* István az agghonvédek elnöke, mellette *Gazdy* Aranka, az ünnep egyik szereplője.

A többi padsorokat az öreg honvédek töltötték be, mig az állóhelyeken a különböző egyesületek foglaltak helyett, melyek részint testületileg jelentek meg, részint küldöttségileg voltak képviselve.

Az egyházi zenét zenekar mellett férfi és női karbol álló énekkar szolgáltatta. A katafalk impozáns gyászpompájáról *Csutak* Károly temetésrendező gondoskodott.

A szobornál.

Az istentisztelet után a vértanuk szobra előtt következett az ünnepély második része. A Szabadság-teret nagy néptömeg özönlötte el, s a szobor körül a küldöttségek, egyesületek foglaltak állást. A világos délelőtt időben igen szép képet mutatott a benépesitett hatalmas tér, mely fölé áldólag nyujtotta karját a szobor Hungária alakja.

A waggongyári dalkör rázenditett a Hymnusra, s ez jelentette az ünnepély kezdetét.

Október 6.

Irta: **Farkas Ferenc.**

—

Októberi nap, gyásza tünt időknek,
Bus árnyaid ma ujból nagyra nőttek;
Sürü, nehéz köd szállt az égre ujra,
Veri a magyart az istennek ujja.
S mi, kik hozzátok ünnepelni térünk,
Nagyságtokhoz méltók nem vagyunk;
Miként ha véretek nem vón' a vérünk,
Félénk sirámot nyög csak ajakunk.

Jött a parancs, villám se sujt le jobban,
Mely napsugáros égből földre lobban.
Szilaj tüzétől megroppant a vállunk,
S mint gyönge falka, megriadva állunk.
Vihar segitne, és mi csak kesergünk,
Jogász furfanggal kergetünk jogot.
De bécsi kény a zabolánk, a nyergünk,
S a virtusunk, mint pára, elfogyott.

Hontipró ármányt sas madár se szülne,
Ha látna összeforrva, egyesülve;
Ha érezné, hogy még karunk a régi,
Hogy ősi jussát milljó honfi védi.
Ti szabadok, dicsők, nagyok valátok,
Rákóczi népe, meg nem alkuvó!

Mi hordjuk jámborul a szolgaságot
Nekünk a látszat kegy sugára jó!

Hol van a szived magyarok királya,
Hogy népedet vérezni igy hagyod?
Ha trónodat magyar körül nem állja,
Kivel teremtsz merészet és nagyot?
Szilány cselédhad, tünt jogát kesergő
Eltiprott honfi hogy védhetne meg?
Oltalmat, árnyat nyujthat e az erdő,
Ha rá bocsájtod a fejszéseket?

A bölcseséged, magyarok királya,
A császár asztalához mért nem ül?
Ármánykodók közt mért hogy nem találja
Az igaz osvényt rendületlenül?
Oly könnyen férkőzhetnél a szivünkhez,
Jogunkat óh mi könnyen védheted:
De a császár csak keserit, csak üldöz
Es gyötri ezt a büszke nemzetet.

Szent népjog az, a szabad nemzeteknek
Erős joga, mely a szivünkben él.
S ezt a szent jogot nem érezed meg,
Te egy halomba össze öntenél
Vegyes népeddel! Am, a mely kiforgat
Magyarságunkból, gyülölt cél nekünk.
S vesszünk el inkább, mint fatörzs, ha korhadt,
Magyar jogon ha meg nem élhetünk?

Leghübb katonád, trónusodnak óre,
Ne értse meg, ha szól a kürt: *Előre!?*
S tekintsen, hogyha eljövend az óra,
Megtört szemével gyülölt lobogóra?
Oh mennyi lelkesültség lángja lobban
Véres csatákon érted, hogyha kell!
S te ezt a lángot félnél szitni jobban
Lelkes magyar szó szent zöngésivel?

Nem értesz minket magyarok királya!
Vitam et sanguinem feledve rég.
Népünk egész boruba vész a pálya,
Hiába vérzett millió derék,
Magunkra hagyva, árvaságban állunk,
Vész mindenütt, a merre lát szemünk.
De esküszünk, az utra rá találunk,
Mig élni van jog, el nem veszhetünk!

S ti ércbe öntött, néma tizenhárom,
Hogy mozdulnátok, szent imámba zárom;
Hogy szellemarcotok, mely ránk tekint le,
Egységet oltson széthullt szivelnkbe!
Tanitsatok, a hon szentelt rögére
Borulva uj bizalmat szivni föl;
Tanitson e rög minden csepnyi vére:
Kegyet ne várjunk soha senkitől!

Zoltay Mátyás tanár vezetése alatt nagyon szépen énekeltek a derék munkások.

Ezután, az októberi gyászünnepélyek alkalmával szokatlan jelenet következett: a szószéken *női* alak jelent meg. *Gazdy* Aranka, a szintársulat tagja fekete magyar ruhában elszavalta *Farkas Ferenc Október 6 án* cimü költeményét. A pompás vers költői szépségei, hazafias ereje nagy hatást gyakoroltak, s ennek eléréséhez nagyban hozzájárult a müvésznő kiváló szavalása.

Most következett az *ünnepi beszéd. Benedek* Arpád lapszerkesztő, kinek a hazafias alkalmak hangulatkeltésében, beszédei révén, már több izben szép része volt, ma is lángot gyujtott a szivekbe szárnyaló gondolataival, s megragadó hevével. A nagyhatásu beszéd kiemelkedő részei ezek:

Magyarok!

Ne könnyekkel öntözzétek az oltárt a Tizenhármak emléke mellett! Legyen a mai nap a fájdalmas megemlékezésé, de pallosával álljon őrt itt a bünhődés démona. A szivünkből kiomló lávát ne oltogassuk asszonyi siránkozással, a gyülöletünket ne kenegessük most az ájtatoskodó szó mézével. Magyarok, gondoljatok vissza, mi történt ma ötvennégy esztendeje, lássátok meg a kilenc bitót, rajt mindegyiken a nemzet leghősebb leventéje, szabadságának megváltó vitéze. Gondoljatok vissza, mi történt ma ötvennégy esztendeje s lássátok meg a föld sarában vonagló négy vérző szivet, golyók ütötte sebbel! Lássátok meg s az égő fájdalom szülöttét: a bosszu érzetét ki ne irtsátok a lelketekből.

A jelen viszonyokra tér át ezután a szónok, majd ismét vissza a bosszuhoz, s igy folytatja:

Valahol messze, valahol régen golyó járta át egy császár szivét, aki távol idegenbe koronára ment vadászni. Pihenj hős Damjanich, ne égessen a bitó kötele haló porodban is, a megtorlás démona süvitet abban a fegyverben. Bokros paripa lovasát ő hurcolta végig uttalan-utakon, ő rikoltozott a tüzben, amely halálra csókolt egy gyönyörüséges, fiatal főherceg kisasszonyt, tapsolt a törnek, kinálta a méregpoharat, tivornyás éjszakán a mulatók közt dőzsölt, ahova belopódzott a rut halál és számlálva-számlálta: nincs még tizenhárom!

Mintha a magyar nemzet sorsát jelképezné drága emlékü mártirjaink siremléke, ahova innen elzarándokolunk. Sivár mezőn, osztrák ember földjén áll magában a fehér obeliszk. Körülötte minden idegen; a kétfejü sas a rezes csákón, a német beszédü magyar katonafiuk, a feketesárga rongy. Még a kürtön sem a mi lelkünkhöz szólnak.

Igy van: a magyar idegen a tulajdon honában s nincs nap, nincs óra, hogy bujdosóseregre ne találnánk, amely vándorbottal nekivág a nagyvilágnak, hogy itthon helyet csináljon a sok ránk acsarkodó tótnak, rácnak, románnak, szásznak, akik emlékeinket meg gyalázzák, jogainkat megtiporják, de a kenyeret eleszik a sok földönfutóvá lett testvéreink elől. Nincs nap, nincs óra, hogy a nyomoruság gályáin tul a nagy vizekre ne iparkodjék sok száz, sok ezer hontalanná lett magyar ember. Néhány maroknyi az édes honi földből, sok-sok keserü emlék, ez minden, amit magukkal visznek a hazai tájról s cserébe hagyják itt szivüknek legigazabb gyöngyét: az értünk szálló fohászokat, az áldásukat.

Hősi leventéink, akik a siri világban jártok, ha a szellemek országában mindeneknek látói és tudói vagytok, szóljatok: eljövend e a magyar szabadság uj Messiása? Amikor fölzug a riadó a tárogató kereköblü torkán s megyünk majd az igazi megváltás felé! De előbb — mint hivő a keresztnél — itófák mellett imádkozunk.

A beszéd után a tanitóképző intézet kitünően fegyelmezett énekkara hazafias dalt adott elő *Zoltay* Mátyás tanár vezetésével. Majd lelkes hangok következtek: *Szedlacsek* Dezső joghallgató nagy hatást keltve szavalt, egy másik egyetemi küldött pedig beszédet mondott. A waggongyári dalkör ezután a Szózatot énekelte el.

A vesztőhelyen.

A szobortól a közönség a vesztőhelyre vonult ki. Hosszu sorba fejlődtek ki a zászlóik alatt vonuló testületek, kik az öreg honvédek elől haladó csoportját követték. A menetben több iskola is részt vett. Feltünést keltett egy fiatal leányokból alakult sereg, mely a porral, fáradtsággal mit sem törődve haladt előre. A *Somogyi*-féle felső leányiskola növendékei voltak ezek.

A vesztőhelyhez érve, az emlékoszlopnál egymásután jelentek meg a különböző intézetek, iskolák szónokai koszoruikkal.

Megnyitóul a tanitóképző intézet dalárdája énekelt, majd *Harmat* Ferenc, a tanitóképző növendéke Pósa Lajos „Golgotánál" cimü költeményét szavalta el. Lendülettel, szónoki erővel teli előadása nagy hatást keltett. Ezután *Polgár* János bölcsészettani hallgató beszélt a budapesti tudomány- és a müegyetem nevében. Lelkes beszédét figyelemmel hallgatta a közönség.

Közben kiérkezett a vesztőhelyre a nagykikindai gimnázium százharminckét tanulója, kik egyenesen a vasuttól jöttek. *Szabó* Kázmér nagykikindai tanár nagyszabásu, szép beszédet tartott, majd lendülettel szavalt *Kresméry* Károly, az iskola VIII. osztályu növendéke.

Ezután hazafias beszédeket tartottak: *Eckhart* Ferenc, az aradi főgimnázium VIII. osztályu, *Szerinka* László a főreáliskola VII. osztályu tanulója, *Mosony* Ferenc IV. éves tanitóképző intézeti növendék, *Szente* Dezső a felső kereskedelmi iskola III. osztályu tanulója.

A tanitóképző éneke után egy hazafias munkás ember, *Sin* Gyula debreceni kovács segéd tartott lelkes beszédet, majd saját költeményét szavalta el. Sint, aki az ünnepre Debrecenből ide utazott, a munkások beszéde után vállukra emelték.

Az ünnepély véget érvén, a közönség megkezdte visszavonulását a városba.

Az Asztalos Sándor társaság ünnepélye.

A hazafiság oltárán impozáns áldozattüzet gyujtott egy szerény eszme. Kis társaság körében nyilatkozott meg *az óhaj, hogy városunk megmentőjének állitsunk szobrot*: ez kötelessége Arad közönségének. Az eszme hóditott, hóditott annyira, hogy a midőn a nehány lelkes polgárból álló társaságnak szervezkedése nyilvánvalóvá lett, a mai avató ünnepélyen kétszáz résztvevő magáévá tette az eszmét. Adja isten, hogy Aradváros megmentője iránti hegyeletünknek mielőtt róhassuk le köteles adónkat.

A mai avató kiváló eredménye enged következtetni. A hangulat, a lelkesedés magas fokra hágott ezen az ünnepélyen. Hogy is ne, a mikor *Barabás* Béla gyujt tüzet a hazafiságnak; *Varjassy* Lajos helyettes-polgármester, védnöke e társaságnak lelkesedéssel mondja el az 1849. évi február 8. eseményeit s dicsóiti Asztalos Sándornak hősi tettét; a midőn *Szondy* János tanár, az ünnepi szónok, lángra lobbantja a fogékony lelkeket az uj eszme pártolására, *Sófalvi* György elnök pedig a további teendőkre. Ékes szavakat hangoztatott *Nagy* Sándor dr., a midőn Varjassyt a védnököt éltette, a ki „a munka nemes fegyvereivel fogja Aradot megvédeni." A lélekemelő hangulat meg sok szónokot szólaltatott meg, a kik mindannyian fogékony szivekre találtak a jelenlevők-

---

A vetélytárs.

Irta: Herczeg János.

Mikor még az öreg fiskális ur élt, — vitte a szót Ádám bácsi — boldogabb voltak. Az emberek akkor még nem vetkőztek ki formájukból. Most? Gyorsan élni, kihasználni a jelent és nem törődni a jövővel, ez a jelszó! A régi jó világban, mikor az öreg urnak ügyes-bajos dologban Pestre a Táblához vagy Curiához kellett fölmennie, jó két lóval három napig tartott az ut . . . Megváltozott azóta a világ sorja. Manapság mire egy-két ujságot végigolvasunk, már Pesten kiszállhatunk a vonatból. De ott vagyunk, hogy az emberek ezt a kis időt is sokalják. Röpülni szeretnének. Ma-holnap be is borul a gőzerőnek. Jön a villanyosság korszaka.

— És azt hiszik az urak, célirányos, üdvös dolgok ezek? Nem! Határozottan nem! Nézzék csak a mostani csenevész nyápic generációt; nézzék azt a sápadt, életunt arcokat, és hasonlitsák össze a régi jó idők ember anyagaival! Az a szédületes gyors élet, az idegeknek természetellenes tulfeszitése nyomja el a duzzadó életerőt! Ezek fogják egy-két évszázad alatt kipusztitani az emberiséget! Való igaz! De erre már igyunk egyet! — szólt Ádám bácsi poharát emelve.

Dr. Csikné asszony Ádám bácsi háta mögött figyelmesen hallgatta az öreg ur fejtegetéseit.

— Bravó, Ádám bácsi! Ön valóságos bölcs! Tessék! Mihez nem ért a mi jó Ádám bácsink!

Ádám bácsi, most a fiatal, azelőtt pedig az öreg Csik ügyvédnek irnoka, titkárja, bizalmasa, egy szóval: mindenese, egyébként szófukar ember, de fehér asztalnál, jó bor társaságában igen hamar megered a nyelve és ilyenkor többnyire filozofál. A társaság ismeri ezt a tulajdonságát, sőt szivesen is hallgatja, mert az öreg ur sok igazat és helyes dolgokat szokott odamondani.

Ugyszólván gyermekember volt még, mikor az öreg Csik ügyvédnek irodájába került, aki csakhamar sok szép és becsülésre méltó tulajdonokat födözött föl benne s igy a természetes, jóeszü fiatalemberre nagy gondot fordított. Adám ur sokat is tanult a jó öreg fiskálistól. Az ő egyenes, nyilt férfiasságát, keresetlen egyszerüségét és határtalan ügybuzgalmát évek hosszu során át szitta lelkébe. És ezek a nemes emberi tulajdonok annyira gyökeret vertek benne, hogy később, mikor jött a léha, élvszomjas kor, Adám urnak lelki világa nem volt fogékony azok iránt.

Mikor huszonöt esztendő telt el, hogy hüséggel és odaadással szolgálja Ádám ur az öreg fiskálist, főnöke egy selmeci pipával lepte meg, mely valóságos remekmü vala. A pipa elején be volt vésve a két nevezetes évszám: 1837—1862. Mai napig is szent ereklyeként őrzi meg, aminek akkoriban jobban örült, mintha százas banknótákkal ajándékozta volna meg jó gazdája.

Ide s tova nyolc esztendeje, hogy az öreg ügyvéd ur itthagyta a földi világot. Örökébe fia: ifj. dr. Csik József lépett, aki átvette édes apja irodáját, természetesen Ádám urat is, de már mint Adám bácsit. Mert bizony módfölött kezd már deresedni. Az idővel nem lehet megbirkózni. Legyűr az minden halandót.

A fiatal ügyvéd, kit még Ádám bácsi ölében ringatott, épp ugy szereti és becsüli a jó öreget, mint édes apja szerette. Nincs is titka előtte, sőt minden fontos hivatalos ügyet megbeszél vele, mert Adám bácsi régi gyakorlatánál fogva sok fogós fiskálissal állná ki a versenyt. Aztán akármilyen cécó, teszem azt: születésnap, névnap, keresztelő, disznótor vagy más egyéb van a háznál, onnan Adám bácsi nem hiányozhat. Nem lehet az kedélyes, tökéletes ő nélküle.

Most éppen József-napját ünnepli a fiatal ügyvéd. Diszes társaság gyült össze nála jó szóra, meg egy kis harapni valóra. Hagyományos szokáshoz hiven ez a nap minden évben kedélyesen ünnepeltetik meg. Az öreg fiskális ur, ki szintén József volt, hasonlokép megcselekedte, azt mondván:

— József napját minden tisztességes Józsefnek meg kell becsülni, mert pro primo: busuljon a ló, elég nagy az koponyája; pro secundo: örökké ugy se élünk ezen az kerek földön; pro tertio: arra való az bor, hogy fogyjék!

ben. Megkapó jelenetekben nyilvánul meg számtalanszor a lelkesedés, midőn egy-egy szónok beszélt gyakran a jelen politikai viszonyokra célozva. Sajátságos, jóleső hangulat volt ez, a milyen csak ritkán nyilvánul, a mikor szükség van rá.

Az ünnepély programmja is meglepően sikerült: a dalárda remekelt, a szónokok, a szavalók, az énekesek közreműködése emelte a hangulatot.

S hogy mennyire áthatotta városunk társadalmát a szobor felállításának eszméje mutatja az, hogy azon a városunk majd minden köre és társulata képviselve volt.

A sorrend után kedélyes vacsora következett, a melynek izletes fogásai és italai elismerést vivtak ki Csermák Gyula vendéglősnek.

A Székely-otthonban.

A hazafiasságban mindig előljáró aradi *Székely-otthon* is megemlékezett a gyászos évfordulóról. Lelkes ünnepet rendeztek a székelyek ma este a Városi sörcsarnokban.

A Hymnus hangjaival kezdődött az ünnepély, majd *Koncz* Gyula elnök lendületes megnyitója következett. *Végh* István a szinház festőművésze, mint poéta mutatkozott be, s ezen a téren is nagy hatással. Saját ódáját szavalta el, s ugy a költemény, mint az előadás telve volt hazafias tüzzel. *Szilvássy* László dr., az ünnepély hivatalos szónoka akadályozva lévén, *Bedő* Arpád dr. tartotta az ünnepi beszédet, melyen a legkevésbbé sem látszott meg a „beugrás". Poétikus fordulatai és hazafias ereje zajos viszhangra talált. Bezáróul ismét énekszám következett ezután.

Az ünnepélyt társasvacsora követte. A székelyekhez ellátogatott a Kossuth-asztaltársaság és az Asztalos Sándor-társaság küldöttsége is. Utóbbiak vagy negyvenen jelentek meg. A tósztok során *Barabás* Béla dr. a társaságot és a hölgyeket köszöntötte fel, *Varjassy* Lajos az összetartásra, *Végh* István, *Kováts* Ferenc Barabásért, *Zeley* Kálmán Varjassyért üritette poharát. *Koncz* Gyula az énekkel közreműködő tanitóképző ifjuságát és tanári karát éltette. A beszédre az intézet egyik növendéke válaszolt.

A nagykikindai diákok kegyelete.

Hosszu sorban járta végig ma a város utcáit egy feketesapkás diákcsapat, élén két nagy nemzetiszinü lobogóval.

A nagykikindai állami főgimnázium százharminckét növendéke jött el Aradra, hogy részt vegyen a kegyeletes ünnepélyen és lerójja a tizenhárom vértanu emlékével szemben a délvidéki német város magyar ifjuságának adóját. Az ifjak között több volt az idegenajku, mint a magyar, és mégis látni lehetet szemükben a lelkesedés tüzét, mikor a szónokok méltányolták a nap jelentőségét.

A százharminckét diák idejövetelének egyedüli célja volt, hogy részt vegyen az aradi gyászünnepen. Hét tanár és *Krcsméry* Károly igazgató kiséretében délelőtt fél tizenegy órakor érkeztek meg a pályaudvarra, a hol *Burrián* János aradi főgimnáziumi igazgató, *Rieger* Imre és *Farkas* Ignác tanárok fogadták a társintézetet. A diáksereg a vasutról a vesztőhelyre ment, a hol éppen folyt az ünnepély. Az intézet nevében koszorut helyeztek el az emlékre, *Szabó* Kálmán nagykikindai tanár szép beszéde kiséretében.

Az ünnepély végeztével a várba, innen a liceumba mentek, s végül az ereklye muzeumot látogatták meg. A muzeumból a vértanuk szobra elé vonultak, ahol elénekelték a szózatot.

Délben a Kass-vendéglőben étkeztek s ebéd után visszamentek a vasutra, a honnan haza utaztak Nagykikindára.

A főváros ünnepe.

A főváros gyászünnepéről fővárosi tudósitónk a következőket irja:

Az egyetemi ifjuság délelőtt fél tiz órakor résztvett a vértanuk emlékére tartott gyászistentiszteleten az egyetemi templomban. A misét *Krizsán* Mihály pápai kamarás, szemináriumi igazgató tartotta nagy és fényes segédlettel. Ezenkivül mint minden évben, ez idén is megtartották a gyászmisét a ferencrendi atyák templomában a kegyeletes közönség, az ifjuság s a 48-as honvédek élenk részvétele mellett.

A templomot a rekviem alkalmából fényesen kivilágitottak, s annak első padsorait fekete drapériával vonták be. Itt foglaltak helyet többek között *Kossuth* Ferenc, *Holló* Lajos, *Hegedüs* Károly, és *Gabányi* Miklós országgyülési képviselők, továbbá az országos honvédegyesület tagjai, *Schweidel tábornok fia*, Károly és még igen számosan.

A vértanuk lelkiüdveért tartott misét megelőzőleg 9 órakor külön-külön rekviem volt gróf *Bathyányi* Lajos és *Damjanics* János vértanuk emlékezetére, amelyeket *Antal* atya, illetőleg *Szilágyi* Ferenc piaristarendi áldozó pap tartotta.

Az egyetemi ifjuság nagy gyászünnepélye délelőtt tizenegy órakor kezdődött a Vigadó nagytermében, melyet leginkább előkelő hölgyközönség töltött meg. Soraikban jelenvoltak *Damjanics* János özvegyének elnöklete alatt álló Magyar Gazdaasszonyok Egyesületének hölgytagjai.

Valamivel tizenegy óra előtt *Kossuth* Ferenc vezetésével megjelentek: *Nessi* Pál, *Gabányi* Miklós, *Hegedüs* Károly, *Benedek* János, *Hentaller* Lajos, *Rákosi* Viktor, *Reich* Aladár, *Szüllő* Géza, *Rigó* Ferenc és *Kállay* Leopold képviselők s *Lakatos* Miklós volt képviselő, a kiket zugó éljenzéssel üdvözöltek, ugyszintén az utánuk jövő öreg honvédeket is.

Az ünnepély a Himnuszszal kezdődött. Ezután *Förster* Ottó, az Egyetemi Kör elnöke mondott lelkes megnyitó beszédet. A beszéd után *Maróthy* Margit, a jeles müvésznő gyönyörü gyászmagyar ruhában szavalta el *Gulyás* József bölcsészethallgató „Október 6" cimü alkalmi költeményét.

Most *Rákosi* Viktor országgyülési képviselő lépett az emelvényre, hogy ünnepi beszédét megtartsa.

A gyönyörü beszédnek mély hatást keltett része volt ez:

Az a fátyol, melyet a multra boritottunk, nem az ő megdicsőült alakjukat, nem az ő magasztos arcukat, nem az ő áldozatukat, ragyogó példájukat takarja el: az eltakaria a bünösöket, s jól teszi, mert nem a bosszuállás indulata, hanem a nemes lelkesedés, megindulás tüze kell, hogy e napon lelkünkből fellobogjon. Különösen fátuma ennek a testvértelen nemzetnek, hogy mikor vezéreket keres, a k vezéreket képviselne, mikor lelkesülésének táplálékot keres, el kell fordulnia az élőktől s a néma sirokhoz kell elzarándokolnia. A halottakról kell erőt könyörögnie. Elzarándokolunk Kossuth sirjához, elzarándokolunk Rákóczi sirjához, elzarándokolunk a vértanuk sirjához, elpanaszolni szenvedéseinket s bánatos dalainkkal szólitgatni haló porát a dicsőknek. S idegen ellenséges népek oceánjában beleszoritva, keresvünkben föltekintünk az égre s a Hadak utján várjuk Csaba királyfi holt vitézeinek segitségét. Ez a mi reménytelenségünk, elhagyottságunk kétségbeejtő szimboluma.

A gyönyörü szónoklat után *Török* Irma, a Nemzeti szinház bájos müvésznője szavalta el *Kiss* Etelka és *Hazslinszky* Gusztáv „Az álom" cimü melodrámáját, a szerző zongora kiséretével.

Végül *Kováts* János joghallgató mondott rövid beszédet és az ünnepély a Szózat elénekelésével véget ért.

És Ádám bácsi ezen hagyományos három tételnek az utolsó pontját teszi leginkább magáévá, amit széles jókedve, piros arca és csillogó szemei méltóképen igazolnak . . .

Ifj. dr. Csik Józsefnek irodája napról-napra fejlődött. Azt a népszerüséget és bizalmat, aminek az öreg ur vetette meg szilárd fundamentumát, a fiatal fiskális az ő megnyerő modorával és kiváló jogi talentumával ápolta és erősbbitette. Ádám bácsi, bármennyire lelkiismeretes, munkás volt, kevés erőnek bizonyult a felhalmozott irodai teendők elvégzésére. Gondoskodnia kellett tehát a fiatal ügyvédnek ujabb munka rőről. Be is állitott az irodába egy „Remington" irógépet és egy hozzáértő kisasszonyt.

Adám bácsinak sehogy sem tetszett ez az ujitás. A fiatal ügyvéd ezt észre is vette.

— Hát Ádám bácsi nem találja ezt jónak? — kérdé.

— Nem! — válaszolt Ádám bácsi egykedvüen.

— Ugyan miért?

— Csak bajnak került ez ide!

A fiatal ügyvéd csak mosolygott Ádám bácsi aggályán.

Es különös: mióta az irógépet beállitották, egész mogorva, zárkózott természetü lett az öreg u . Fájt neki, hogy vala i tulszárnyalhatja őt a teendők elvégzésében és érezte, hogy nélkülözhetetlenségének immár beborult.

Mikor fontosabb „sürgős kérvényeket", „fölebbezéseket", „kereseteket", melyeket Ádám bácsi szokott az ő apró, karakterisztikus betüivel hivatalos órán tul is leirni; a gép gyorsan kopogtatott le, mérges pillantással mérte végig az élettelen vetélytársat.

Ez a vasszerkezet valósággal megbénitá az amugy ruganyos és életerős ember lelkét. Azelőtt az iroda, a munka szórakozás, üdülés volt neki s most? Nehezen serceg tolla. Kezei nehézkesek lettek.

A Sárváry contra Balics-féle rég huzódó nagy peres ügyben a kuriához kellett sürgősségi kérvényt benyujtani. Az irógépen gyorsan lekopogtatták és annak rendje s módja szerint továbbitották illetékes helyre. Néhány nap mulva távirat jött a budapesti helyettestől. A fiatal ügyvéd végigfutotta azt és leverten tette le az irósztalra. Ádám bácsi kérdőleg nézett rá.

— Elvesztettük a Sárváry contra Balics peres ügyet!

Adám bácsi szomoruan tette le kezéből a tollat és mérges pillantást vetett az irógépre:

— Mondtam! . . . Ez csak bajnak került ide! . . . Bezzeg, ha én irom azt a kérvényt. . . . Annak minden betüje élt, beszélt, hatott volna! . . .

TÁVIRATOK.

Monarkiánk és a balkán-kérdés.

Páris, okt. 6. A *Journal des Debattes* szóvátevén az osztrák-magyar és orosz kommünikét a következőket irja: A két hatalom eljárásától immár jobb eredményeket várnak, mint a milyeneket eddig értek el. Az akciónak nemcsak az a célja, hogy uj bajokat akadályozzon meg, hanem régieket is orvosolni akarja. Az anyagi kérdés talán nehezebben lesz megoldható. Ausztria-Magyarország és Oroszország határozott magatartására való tekintettel remélhető, hogy Bulgária tekintettel lesz a meggondolást ajánló tanácsokra.

A bur akció.

London, okt. 6. A *Standardnak* jelentik *Durbanból*: A buroknak mult szombaton *Vryheidben* tartott gyülésen *Botha* tábornok az

Európában összegyüjtött pénzösszegről szólt és közölte, hogy mindössze *130,000 font sterlingről van szó.* A pénzt egy transzváli bizottság kezeli. Ezen bizottság az összeget felosztotta az Fokgyarmat, az Oranje-gyarmat és Transzvál között. A Transzválra eső rész nagyon csekély és 40—50,000 fontra rug, mely összegből 30,000 fon ot a gyermekek nevelésére szánnak. A neki és Delareynek küldött összegek nincsenek ideszámitva és *15,000 fontnyi tartalékösszeget* képeznek. Botha felszólitja a gyülést, hogy *óvja meg függetlenségét,* mely most abban áll, hogy *ne felejtsék el anyanyelvüket.*

Fordulat a válságban.

Széllt audienciára hivták.

(Khuen a királynál. — A király nem jön Budapestre. — Széll és az osztrákok.)

— Az *Aradi Közlöny* távirati értesülése. —

Arad, október 6.

Khuen-Héderváry gróf ma a királynak élőszóval is bejelentette lemondását, a mire a király *Széll* Kálmánt holnap délelőtt kihallgatásra rendelte. Ez utóbbi audienciához füződnek a politikai válság mai hirei; noha valószinü, hogy e látogatásnak az információ a célja, s arra a király Széll Kálmánt, mint a szabadelvü párt programmszerkesztő kilences bizottságának elnökeit tartotta illetékesnek, mindazonáltal ma egyre terjedt a hir, hogy ez az audiencia a kabinetalakitásra való megbizatással fog végződni, s már ma kapacitálták Széllt, a nagy kiegyeztetőt, hogy vállalja el ezt a megbizatást. Széll esélyeit most növeli, hogy az osztrákok is szivesebben szeretnék őt, mint bárki mást, mert a kiegyezési és vámszerződési dolgokban vele bánnak el a legkönynyebben.

Legujabb távirataink ezek:

Khuen a királynál.

A *Magyar Táviratí Iroda* jelenti Bécsből:

O felsége ma délelőtt 9 órakor *Khuen-Héderváry* gróf miniszterelnököt rendkivüli kihallgatáson fogadta. A miniszterelnök az ügyeket ideiglenesen tovább vezeti formális felmentéséig, mely egyidejüleg fog történni az uj miniszterelnök kinevezésével. O felsége *Széll* Kálmán volt miniszterelnököt magához hivta, hogy meghallgassa a helyzetre vonatkozó nézeteit, mielőtt megkezdené a kabinet megalakitását. *Széll* Kálmán valószinüleg holnap reggel érkezik Bécsbe és kihallgatásra jelentkezik ő felségénél. Egyelőre még nem határoztak az iránt, hogy más államférfiakat is meghivnak-e. O felsége a legközelebbi napokban nem utazik Budapestre és helyettesitésével az uj hid felavatása alkalmából *József Ágost* főherceget bizta meg. Khuen-Héderváry gróf miniszterelnök ma délután utazik vissza Budapestre.

Ugyanerről az audienciáról a *Bud. Tud.* a következőket jelenti:

Khuen-Héderváry Károly gróf miniszterelnököt *ő Felsége* ma délelőtt 9 órakor félórai magánkihallgatáson fogadta.

Khuen-Héderváry gróf e kihallgatáson azt a megbizást kapta, hogy értesitse *Széll* Kálmán volt miniszterelnököt, hogy ő Felsége őt még egyszer meghallgatni óhajtja, mielőtt uj miniszterelnök kiszemelésére lépés történnék. Széll Kálmán e célból valószinüleg holnap, szerdán fog megjelenni ő Felsége előtt.

A jelenlegi miniszterelnök lemondása tárgyában ő Felsége még ma sem döntött és Khuen-Héderváry gróf ma délután Budapestre utazik, hogy ott várja be a legfelsőbb elhatározást.

Ugy látszik, *hogy a kormányválság megoldása még ő Felsége jelenlegi bécsi tartózkodásának idejére van tervbe véve,* a miért is ő Felségének Budapestre való utazása egyelőre elmarad és az uj Erzsébet-hid felavatásán a királyt *József Ágost* főherceg fogja képviselni.

Az audiencia külsőségeiről még a következőket jelentik:

Kormányválság elintézése iránt emberemlékezet óta akkora érdeklődés nem volt még, mint az, amely *Khuen-Héderváry* sorsát leste. Reggel nyolc órakor tele volt már a bank-gassei palota potitikusokkal, ujságirókkal.

Háromnegyed kilenc órakor hajtatott *Khuen-Héderváry* a királyhoz, aki kilenc órakor fogadta. Az audiencia háromnegyed óráig tartott. A miniszterelnök derüs arccal jött ki a királytól s lapunk tudósitójának ennyit mondott csak:

— Lemondásomat *ujból beterjesztettem.* A felséges ur azt tudomásul vette s azt hiszem, el is fogadja. Egyéb mondani valóm nincsen.

Nem adtak több felvilágositást *Thallóczy* Lajos és *Miklós* Odön, a volt miniszterelnök intimusai sem, akik rögtön felkeresték az audiencia után.

Széll Kálmán megbizatása.

A félhivatalos *Magyar Nemzet* ma esti számában ezt irja:

Széll Kálmán a magyar polikai helyzetet és annak összes bonyodalmait tökéletesen és alaposan ismeri; és ha most a felség az ő véleményét már *harmadszor* kikéri, teszi ezt azért, hogy a sulyos krizis megoldására szolgáló további lépéseket és teendőket minél helyesebben megvalósitsa.

Ha Széll Kálmán holnapi audienciája *e pillanatban határozottan informativ jellegünek látszik* is, bizonyos, hogy a válság rövid lebonyolitására ez a kihallgatás csak a legüdvösebb eredményeket szülheti. *Minden további lépés ennek az audienciának eredményétől függ.* Ha megőrzi tisztán informativ jellegét, akkor a dolog természetéből folyik, hogy *más magyar politikusok meghivása is várható.*

Khuen-Héderváry gróf ma délután elutazott Bécsből. Nehány órára Héderváry birtokára utazott: holnap délben jön Budapestre.

A meghivás története.

A szabadelvü pártkör helyisége ma egész nap élénk volt. A *kilences bizottság* délelőtt tiz órakor összeült *Széll* Kálmán elnöklésével és folytatta tárgyalásait.

Széll Kálmánnak a délelőtt során több oldalról jelentették, hogy a király maga elé idézi, de hivatalosan *Skerlecz* Iván báró miniszterelnökségi titkár tudatta ezt vele. Skerlecz tizenkét óra után érkezett a pártkörbe, ahol Széll Kálmán, az ülést félbeszakitva, azonnal fogadta őt. A titkár távozásával a kilences bizottság folytatta tanácskozásait.

A szabadelvü párt körében elterjedt hirek szerint Khuen Héderváry *határozott propozíciókat* terjesztett a király elé. És pedig inditványozta:

Először: *saját felmentését;*

másodszor: *Széll Kálmán meghivását;*

harmadszor: hogy *az uralkodó lépjen érintkezésbe a szabadelvü párttal;*

negyedszer: hogy *a király menjen Budapestre.*

A *M—g* mai esti lapjának hire szerint Körber és Goluchovszky a leghatározottabban *lebeszélték az uralkodót arról, hogy Budapestre utazzék.*

Ausztria és Széll.

Széll Kálmán meghivásához, a mint táviratban jelentik, *Bécsben* nagy reményeket füznek.

A *Neue Freie Presse* mai esti lapja ezt irja:

Széll Kálmán meghivása még semmi esetre se jelenti a válság megoldását, hanem annak csak előkészitő lépése. Széll nem azért jön Bécsbe, hogy uj kabinet alakitásával megbizzák, de azért, mert a korona, mielőtt döntene, hallani óhajtja Széll tanácsait. Széll Kálmán ezuttal, mint a szabadelvü pártnak a *programm megalakitására kiküldött bizottságának elnöke* jön Bécsbe; mint ilyen, ő van leginkább abban a helyzetben, hogy a királyt a pártban felmerült áramlatokkal, a katonai reformokat illetőleg informálja. A legközelebbi miniszterelnökbe első sorban *igen nagy bizalmat kell helyezni,* ha azt akarjuk, hogy küldetése sikerüljön. Hogy Széll osztatlanul birja a korona bizalmát, ezt meghivása bizonyitja. A kilences bizottság elnökévé történt megválasztása annak tanujele, hogy a szabadelvü párt még mindig nagyra becsüli. De megnyugvással fogadják őt az osztrákok is, nemcsak azért, mert igy simábban mehetne a katonai kérdés megoldása, hanem a függőben levő *kiegyezés s a kereskedelmi szerződésekre* való tekintettel is, melynek előzetes történetét nálánál jobban senki se ismeri.

A kilences bizottság.

Legujabban az a hir járja a fővárosban, hogy a szabadelvü-párt kilences bizottsága, mely a párt katonai programmját van hivatva egybeállitani, végre mégis csak valamelyes *egyöntetü megállapodásra* fog jutni.

Ez a bizottság folytatja tárgyalásait és, ha munkája arra van szánva, — hogy a jövő kormányra bizonyos befolyást gyakoroljon, kénytelen lesz sietni a munka befejezésével. — A differenciák tudvalevőleg ott merültek fel, hogy a képviselőház ingerenciája a magyar vezényleti nyelv kérdésében milyen formában óvassék meg, és semmiesetre se abban, hogy a magyar vezényleti nyelv tényleg be is hozassék. De azonkivül a képviselők egy bizonyos köre ugy látszik keres garanciát is arra nézve, hogy a kilátásba helyezett katonai reformok tényleg meg is valósuljanak és hogy a prakszis sakkhuzásai által ne tétessenek ismét illuzóriusokká.

Ha helyes ez a feltevés, akkor tényleg nem lehetetlen, hogy valami egyezség fog létrejönni, és hogy az a miniszterium kinevezésére is alapot fog szolgáltatni. Be kell azonban várni a legközelebbi napokat, melyek világosságot fognak hozni.

A kabinet alakitás.

A politikai körökben ma mindenütt *Széll* Kálmán audienciájával foglalkoztak. Találgatták azt is, hogy Széll Kálmán vajjon hajlandó lesz-e a mai viszonyok között a kabinet-alakitásra.

Széll Kálmán maga a leghatározottabban kijelentette, hogy *nem fog kabinetet*

alakitani, mivel nem tartja a parlamenti viszonyokat arra alkalmasnak.

Azonban erre sokan rábeszélték és hangoztatták, hogy a viszonyok megkövetelik az ő vállalkozását. Széll erre rámutatott, hogy *mennyire megbizhatatlan a szabadelvüpárt.* Ez ellenvetésre pedig arról igyekeztek meggyőzni Széllt, hogy e válságos időkben, ha ő a vezérletet elfogadja, tömören és egységesen fognak mellé sorakozni, azonban ugy látszott, hogy Széll már nem tud abban hinni.

Mindazonáltal sokan azt hiszik, hogy Széll, a mennyiben a holnapi audiencia a kabinetalakitási megbizatásra ki fog terjeszkedni, Széll Kálmán *hajlandó lesz* ujra a miniszterelnökségnek elébe állani.

Arad megkapta a tüzérséget.

(A honvédelmi miniszter leirata.)

— Az *Aradi Közlöny* tudósitójától. —

Arad, október 6.

Ez év pünkösdje táján történt, hogy a hetedik hadtest parancsnoksága kérdést intézett Aradvárosához, vajjon hajlandó volna-e egy tüzérezred számára laktanyát épiteni. Főbb vonásokban közölte is feltételeit, melyek szerint a laktanya épitése, berendezés nélkül félmillió koronába kerülne s ennek fejében a hadtestparancsnokság megfelelő bért fizet a városnak.

Arad törvényhatósági bizottsága elvileg késznek nyilatkozott a laktanya felépitésére, bár ezt a határozatot nem teljesen egyöntetüleg hozta meg. Aggályok merültek fel az iránt, vajjon a kaszárnya épitésével járó hatalmas kiadás meghozza-e a gyümölcsét, vagy sem. A többség végre hasznosnak látta az ajánlat elfogadását s a hadtestparancsnoksággal közölte ez iránti készségét.

Amit Aradon hasznosnak véltek, annak látták máshol is, s egyszeriben egész csomó versenytárs akadt. Különböző indokokra támaszkodva kezdték meg a harcot: *Szabadka, Szeged és Versec* városok, s hol egyik, hol a másik bizonyosodott meg arról, hogy az övé lesz a tüzérség. A napvilágot látott vélemények és nyilatkozatok között különösen érdekes volt az, melyet egy nyugalmazott törzstiszt tett közzé a *Magyarországban*, mondván, hogy Arad nem kapja meg a tüzérséget, miután a katonai politika szerint magyar városban nem összpontositanak nagyobb haderőt, mert féltik a katonákat az elmagyarosodástól. Ez a magyarázata, hogy az erősen nemzetiségi városokban vannak a katonai központok.

A sok jósolásnak az lett a vége, hogy a *tüzérséget mégis Arad kapta meg. A honvédelmi miniszterium ma érkezett leiratában értesiti erről a várost.* Természetesen a kérdés még nincs véglegesen eldöntve, miután ez attól függ, vajjon a város és a katonai kincstár meg tud-e majd egyezni a részletekre nézve. Ez irányban a tárgyalások legközelebb megindulnak.

A honvédelmi miniszterium leirata szószerint a következő:

Magy. kir. honvédelmi miniszter.

Arad sz. k. város közönségének.

A törvényhatóság folyó évi junius hó 12-én 13024/291. szám alatt a csász. és kir. 7-ik hadtestparancsnoksághoz intézett átiratában egy hadtest tüzérezred elhelyezési céljaira szolgáló első osztályu laktanya felépitését felajánlván, értesitem a törvényhatóságot, hogy *ezen ajánlatát a csász. és kir. közös hadügyminiszter urral egyetértőleg elfogadtam.*

Felhivom ennélfogva a törvényhatóságot, hogy a 20-ik számu hadtest tüzérezred elhelyezésére szolgáló ezen laktanyára vonatkozólag általános épitési tervezet szerkesztésére hivatott helyi vegyes bizottságot, a beszállásolási törvények végrehajtása iránt kiadott utasitásnak az 1895. évi XXXIX. t. c. 4-ik §-át érdeklő rendelkezése értelmében, hivja össze, nevezetesen a bizottság polgári tagjait rendelje ki, az összejövetel helyét és idejét állapitsa meg és minderről a katonai képviselők kirendeltetése végett a 7-ik hadtestparancsnokságot értesitse. Az ezen bizottság által elkészitendő általános épitészeti tervezetet pedig hozzám terjeszsze be.

Budapest, 1903. október hó 4-én.

A miniszter megbizásából:
Szuborits,
miniszteri tanácsos.

EGYESÜLETI ÉLET.

(*) **Az aradi korcsolyázó egyesület** október hó 15-én, csütörtökön d. u. 6 órakor a Kaszinó-egylet helyiségében (Salacz Gyula-utca, Herold-ház I. emelet) tartja rendes évi közgyülését, melyre a t. tagok ezennel meghivatnak. Tárgysorozat: 1. A választmány jelentése. 2. A számvizsgáló-bizottság jelentése. 3. A tisztviselő kar és a választmány választása. 4. Netáni inditványok tárgyalása. Arad, 1903. évi október hó 6. Az igazgatóság.

Véres katonai botrány Szegeden.

Kegyeletsértő altábornagy.

(Katonák a Kossuth-szobor ellen.)

— Az *Aradi Közlöny* távirati értesülése. —

Arad, október 6.

Az aradi vértanuk gyászünnepét Szegeden a katonaság hallatlan, fölháborító botránynyal, a nemzeti önérzetet arculütő kegyeletsértéssel zavarta meg. A katonaság *erőszakkal eltávolitott a Kossuth-szoborról egy koszorut*, a melyben ők katonák politizálását látták; s mikor a polgárság a koszorut visszaszerezve, azt *ujra a szoborra helyezte*, a katonaság szuronyok fedezete alatt, *ujra levette a koszorut onnét*, ekkép kétszer gyalázva meg a nemzet legszentebb kegyeletét. Ezt nagyszabásu tüntetések követték, mire a gyalogság több izben *szuronyos rohamot, majd sortüzet intézett a polgárok ellen.*

A legjobban kivivja pedig a nemzet megütközését ebben a botrányban, hogy a vezetője és parancsolója ennek a brutalitásnak *a magyar honvédség egyik legmagasabb rangu tisztje, a szegedi-honvédkerület parancsnoka, egy magyar* származásu tábornok: *Csallány* Géza altábornagy volt. Ez a bizonysága, hogy a katonai szellemnek milyen nemzeti érzést ölő a hatása. Annyi tény, hogy ha Csallány Géza altábornagy még ez eset után is parancsnoka marad a szegedi honvédkerületnek, akkor a magyarságon óriási, soha le nem mosható gyalázat száradna.

A botrányról a következő távirati tudósitást vesszük:

Az eltávolitott koszoru.

Ma reggel a szegedi *Kossuth szobron* hatalmas koszoru volt látható. A koszoru nemzeti szinü szalagján ez a fölirás volt:

A visszatartott katonák —
Szent emlékednek.

Senki se tudta, hogy mikor került a szobor talapzatára a koszoru és hogy ki helyezte oda. A koszorunak azonban csakhamar óriási föltünést keltett következménye lett.

Csallány Géza altábornagy, a szegedi honvédkerület parancsnokának megbizásából, *Barucza* százados és *Horváth* főhadnagy, két szakaszvezetővel és egy közemberrel megjelentek a Kossuth-szobornál és bár az ott álló rendőr ellenkezett is, *levették a szoborról a koszorut*, elvitték a városházára és ott átadták *Szücs* József rendőralkapitánynak, kijelentve, hogy a koszorut azért távolitották el, mert *katonának nem szabad politizálni.*

A dolognak gyorsan elterjedt a hire az egész városban. A mikor az október 6-ika hőseinek emlékezetére tartott istentisztelet véget ért, *Polczner* Jenő, a város egyik országgyülési képviselőjének vezetése alatt nyolc tizezer főnyi ember vonult a városháza elé és *Szücs* alkapitánytól követelték, hogy adja ki a koszorut.

Polczner Jenő orsz. képviselő ott hosszabb beszédet tartott, azt fejtegetve, hogy *a katonaságnak nem volt szabad a szoborhoz nyulnia, mert az a város tulajdona.* Hasonló értelemben szólt *Kulinyi* Zsigmond, a Szegedi Napló főszerkesztője is.

A két beszéd után *Szücs alkapitány kiadta a koszorut*, kijelentve, hogy az elhangzott két beszéd teljesen meggyőzte őt *a katonaság jogtalan eljárásáról.*

A tömeg ezzel hatalmasan föllelkesült. A Kossuth-nótát énekelve, a koszoruval a Kossuth-szobor elé vonult. Ott egy fiatal ember létrát támasztott a szoborra, felkuszott a szobor tetejére és a koszorut a magasban, Kossuth Lajos bronz-alakjának kardjára helyezte. Óriási éljenzés harsant föl erre, majd *Polczner* Jenő beszédet tartott, a többek között ezeket mondva:

— A katonaság azzal távolitotta el a koszorut a szoborról, hogy katonának nem szabad politizálnia. Pedig politizált a hadsereg, *a mikor Hentzi szobrát megkoszoruzta és politika a chlopy-i hadparancs is!*

A beszéd után *Horváth* főhadnagy lakása elé ment a nép egy része, s a házat valósággal ostrom alá vette. Százával hullottak a kövek a házra, s az összes ablakokat bezuzták. A közeli kaszárnyából *egy szakasz honvéd vonult ki és feltüzött szuronyokkal* szétkergette a tüntetőket.

Koszó István dr. és *Becsey* Károly dr. szegedi ügyvédek a következő táviratot intézték Kolossváry Dezső honvédelmi miniszterhez:

A szegedi *Kossuth szoborról* egy koszorut, állitólag Csallány kerületi parancsnok rendeletére két honvédtiszt ma délelőtt eltávolitott. *A hazafias kegyelet e durva megsértését* bejelentjük és *példás megtorlását* követeljük.

Békefi Antal, a Szegedi Napló szerkesztője *Csallány altábornagy ellen bünügyi följelentést tett* nyilvános emlék megsértése miatt.

Ezzel azonban még nem volt vége a katonai botránynak. Annak betetőzése csak ezután következett.

Délután a cs. és kir. 46. gyalogezred két százada *Dominik* százados vezetésével kivonult a Kossuth-szobor elé, a melyet négy városi rendőr és óriási tömeg vett körül. A katonák *rátámadtak a rendőrökre*, a kik *kardot rántottak.* A katonák félrelökték őket, és a nép óriási, fölháborodott

lármája között *ujra levették a szoborról a koszorut.* A koszoru jó magasan volt; a katonának, a ki levette, föl kellett másznia a bronz-szobor legtetejére.

Ostrom a kaszárnya ellen.

Ezután a két század visszavonult a kaszárnyába. A nép nyomon követte őket és *kövekkel dobált utánuk.* Egy tégladarab fején talált egy közkatonát, a ki *eszméletlenül rogyott össze.* E közben a katonák kétszer *szuronyos rohamot intéztek a nép ellen.*

A két század bevonult a kaszárnyába. A tömeg *Gaál* városi tanácsnok vezetésével állást foglalt a kaszárnya előtt és *követelte, hogy a koszorut adják vissza.* Választ természetesen nem kaptak. Erre *ostromolni kezdték a kaszárnyát.* Az összes ablakokat beverték.

Erre kitárultak a kaszárnya kapui, és két század *feltüzött szuronynyal, rohamlépésben vonult ki az utcára,* s ezzel sikerült a kaszárnya előtt az utcát kiüriteni. E közben sok rendzavarás volt; több tisztnek ablakait beverték. Nagyszámu lovasrendőr vonult ki, hogy a rendet fenntartsa.

Este *még egy táviratot* intéztek *Kolossváry* honvédelmi miniszterhez, a melyben sürgős intézkedést kérnek a katonaság tulkapásai ellen.

Ejjelre *nagy tüntetés* készül *Csallány* altábornagy ellen. A város *óriási izgatottságban* van. A térparancsnoksághoz küldöttséget akarnak menesztení a koszoru visszaadásáért.

Kiáltvány a polgársághoz.

Ujabb táviratok a következőket jelentik.

Délután fél hat órakor megjelent a polgármesternél a polgárság egy küldöttsége, kérve, hogy az esetről a belügyminiszternek *távirati jelentést* tegyen és elégtételt kérjen; hivja össze a *város tanácsát* és a kedélyek lecsillapitására *kiáltványt* bocsásson ki.

A polgármester megigérte, hogy a legszigorubb vizsgálat meginditását fogja kérni; azután a tanács összeült és sürgős fölterjesztést intézett a belügyminiszterhez. A fölterjesztésbe részleesen elmondják, hogy a Kossuth-szobornál *Dominik* százados, két század gyalogsággal megjelent és erőszakkal levétette a szoborról a koszorut, a melyet a polgárság odahelyezett. *Kormos* József városi rendőr és társai tiltakoztak de ennek daczára a katonák felmásztak, s a koszorut levéve, magukkal vitték. A katonák kétszer is visszafordultak és szuronyszegezve rohantak a népnek. A fölterjesztése kéri a vizsgálat elrendelését és *a rendőrségen esett sérelem megtorlását.*

A tanács a következő kiáltványt bocsátotta ki:

Polgárok!

A mai nap sajnálatos eseményeinek hatása alatt a város tanácsa kötelességében állónak tartotta, hogy sürgősen gondoskodjék a lakosság nyugalmának helyreállitásáról és a város közönségén ejtett sulyos sérelem orvoslásáról. E célból távirati uton tett kimeritő jelentést belügyminiszterhez. Felkéri tehát a polgárságot, hogy a város tanácsának ezen intézkedéseiben megnyugodva, a helyzet komolyságához mért, nyugodt méltósággal támogassa a hatóságot.

Öt sebesült.

Nyolc órakor ujra nagy tömeg gyülekezett a 46. gyalogezred kaszárnyája előtt, a melynek kapui be voltak csukva. A tömeg a kapukon dörömbölni kezdett s az ablakokat beverte. A kapuk megnyiltak, *egy zászlóalj gyalogos, feltüzött szuronynyal vonult a tüntetők ellen.*

A katonák egy része *sortüzet adott.* A támadás közben *öt ember sebesült meg* komolyabban, névszerint:

Nagy Ferenc bádogos, *öt szurony seb*;
Tódor Sándor, *négy szuronyseb*, karján *kardvágás*;
Babarcz József, a jobb lábán *lőseb*;
Krausz János, *lőseb*;
Takács Menyhért, *az orrán kardvágás.*

Allitólag az orrát egészen levágták. Ettől fogva *egy zászlóalj közös baka*, egy *század lovasság* és egy század *utász katona* őrködik az utcákon. A város egyéb részein katonai őrjáratok cirkálnak.

Éjjel nyolcezer főnyi tüntető körmenet indult meg. *Polczner* orsz. képviselő s a városi hatóság több emberre bejárta a várost, mindenütt *csillapitva a lakosságot.*

Több törvényhatósági bizottsági tag *rendkivüli közgyülés* összehivása iránt kérvényt adott be.

A 46. gyalogezred *segitséget kért Temesvárról, a 61. gyalogezredtől.* A segitség érkezését ma éjjelre várják. A tömeg a pályaudvaron gyülekezett, hogy az érkező katonák ellen tüntessenek.

SZINHÁZ ES IRODALOM.

A szinház müsora:

Szerda: Görög rabszolga, operette. (Páratlan bérlet.)
Csütörtök: Titok, vigjáték. (Páros bérlet.)
Péntek: Szultán, operette. (Páratlan bérlet.)
Szombat: Ahol unatkoznak, vigjáték. Bácsné felléptével. (Páros bérlet.)

Ünnepi előadás.

— Bánk bán. —

Az októberi gyásznap alkalmából a szinház is ünnepelt. *Bánk bán*-t, a leghatalmasabb magyar drámát adták, melyet alkalmi képek, ünnepi zeneszám és prológ előztek meg.

Pompás bevezető volt a zenekar *nyitánya*, melyet *Orbán* Árpád karmester dirigált. Ezután alkalmi *némakép* következett, melyet ügyes összeállitása méltó jelképévé tett a nagy alkalomnak.

Következett a *prológ. Farkas* Ferenc eme ujabb költői müve már a délelőtti ünnepélyen elragadta a közönséget s a szinházi keretben még fokozottabb hatást keltett. A poétát szünni nem akaró tapsok szólitották ujra meg ujra a függöny elé. Az elismerésből sokat számithat a maga részére *Gazdy* Aranka is, ihlettel teljes, müvészi szavalásáért.

A *Bánk bán* előadása beillett az ünnepi keretbe, s ez tekintettel a mai alkalomra, nem kevés dicséretet jelent. Sikerült estéje volt *Könyves* Jenőnek, aki sok intelligenciára valló ezinezéssel játszotta meg Bánk bán nehéz szerepát. Az érzelmek mélységét, erős tanulmánynyal, de egyben lélekteli játékkal sikerült elérnie s igy a hatás nem maradhatott el.

A többi szereplőt nagyobbára láttuk már e darabban. *Gazdy* Aranka Melindája ma is előkelő nivón állott. *Győrének* pedig egyik legjobb szerepe Petur bán, melyet sok erővel alakitott. *Békés* kitünő Tiborca, *Mariházy* jellegzetes Biberachja, a király szerepében előnyösen bemutatkozó *Simon* Jenő, *Csigaházy* Etel a müvészi Getrudis, továbbá *Bónis, Juhász, Gőbz* Aranka, *Füredi* mind hozzájárultak a sikerhez.

* **Felhő Rózsi szerződése.** Egy debreceni lap, mint tegnap közöltük, megirta, hogy *Felhő* Rózsi nem lesz tagja virágvasárnaptól az aradi szinháznak, mert a *Magyar Szinház*hoz szerződött. A hir természetesen élénken foglalkoztatta az aradi szinház igazgatóságát is, mely távirati uton kérdezte meg Felhőt, mi igaz a dologból. A primadonna a kérdésre ma a következő sürgönyt küldte:

Szerződést nem bontok, hisz egyetlen vágyam Arad. *Felhő.*

* **A titok.** Pierre *Weber* kitünő vigjátéka, mely a hétfői bemutatón nagy sikert aratott, csütörtökön, páros bérletben, másodszor kerül szinre, ugyanolyan szereposztással, mint a premiéren. A közönség érdeklődése oly élénk a kitünő darab iránt, hogy már eddig is számos előjegyzés történt.

* **Változás a müsorban.** A péntekre hirdetett *Bob herceg* helyett a *Szultán* operett kerül szinre.

Az utolsó Obrenovics.

(Zichy Jenő gróf levele.)

— Az *Aradi Közlöny* tudósitójától. —

Arad, október 6.

Rendkivül érdekes levelet kaptunk *Zichy* Jenő gróf országgyülési képviselőtől. A levél tulajdonképen helyesbitése egy cikkünk adatainak, amelyet fővárosi tudósitónk távirata nyomán közöltünk, de tartalomra sokkal több annál. Ebben elmondja *Zichy* Jenő gróf *Obrenovics* Györgynek, *Milán* szerb király törvénytelen fiának származása történetét, s a szerb udvarnak hozzá való viszonyát és annak a látogatásnak körülményeit, a melyet az érdekes fiatal ember az elmult héten Zichynél tett.

Elmondja a többek között, hogy Milán, a midőn Natáliától válóban volt, *nőül akarta venni Obrenovics György anyját*, egy előkelő származásu görög nőt, de a szent szinódus nem hagyta jóvá a válást; továbbá, hogy Sándor király *adoptálni akarta a kis Obrenovics Györgyöt*, de Draga mesterkedésén ez a terv meghiusult.

Zichy Jenő grófot, a jeles főurat tudvalevően intim barátság füzte volt Milán királyhoz, az Obrenovics-dinasztia utolsó előtti uralkodójához, s Milán halála óta gondjaiba vett minden ügyet, a mely Milánnak szivéhez nőtt. Ezen a réven vette pártfogásába a fiatal Obrenovics Györgyöt is, a ki multkor vendége volt.

Zichy Jenőnek szerkesztőségünkhöz intézett levele igy hangzik:

Budapest, október 3/1903.

Igen tisztelt szerkesztőség!

Az *Aradi Közlöny* október 2-iki számában olvastam „Az utolsó Obrenovics Budapesten" cimü cikket. Minthogy egy ilyen közlemény helytelenségeivel és valótlanságaival vajmi könnyen kellemetlenségeket, sőt talán még komoly bajt is okozhatna, kénytelen vagyok azok megcáfolására önöket fölkérni.

A kérdéses tizennégy éves fiatal ember neve nem Richitics Milán (ilyen név talán nem is létezik) hanem igenis: *Obrenovits* György. Az anyja: *Joannides* Artemizia, férjnél volt az akkori időben a berlini udvarnál mint szerb követ akkreditált *Krisztics* Milánnál. Akkor kezdődött ösmeretsége Milán királylyal — és ekkor vált Artemizia Joannides el Krisztics től, — ez pedig, elválva, egy gazdag orosz nőt vett el és a politikai pályától visszavonultan évek óta Déloroszországban, birtokain *Charkow* vidékén él.

Milán és Artemizia ösmeretségük

második évében született a most általános föltünést keltett fiatal ember, és apja, Milán király kivánságára *Obrenovics* György néven lett keresztelve és *immatrikulálva.*

Milán király ha teljesen elválhatott volna Natália királynétól, *elvette volna Joannides Artemiziát*, egy feltünően szép és rendkivül müvelt görög elökelő családból származott nőt. Mind erről *leveleim vannak* a szegény boldogult királytól. De a szent szinódus az elválást nem *véglegesitette* soha. Miért ? — ? Talán mert a fiatal király és a Drága befolyása nem engedte meg; ez külömben az én ér részemről csak szuppozició, de többféle ármánykodasai a „Drága pár"-nak erre is következtethetnek.

Tisztelt lapjuk cikkében a fiatal embert *„trónkövetelőnek"* nevezi. Miért, és miből következteti ezt a cikk irója, azt nem tudom. De én, a ki az egész ügyben meglehetősen alaposan tájékozva vagyok (mert az anyja minden kérdésben tanácsomat szokta kikérni), erről hogy ő trónkövetelő volna, abszolute semmit sem tudok.

A kérdéses cikkben azt mondják: „akkor levelet irt egy budapesti laphoz, melyben kijelenté, hogy O az utolsó Obrenovics s mint ilyen jogokat formál a szerb trónhoz ! Hát ez egyszerüen *valótlanság* ! Ezelőtt két hónapja tömegesen küldettek széjjel egész Szerbiában és Magyarországban is levelezőlapok a fiatal ember rosszul sikerült fényképével, vörös-kék-fehér szegélyzettel (szerb szinek). En is kaptam ilyen kártyát és nevettem rajta, mert a fiatal ember irását ösmertem, annak egy igen határozott formáju tipikus irása van ez pedig akár egy 8—10 éves gyerkőc irása volt ! Azonnal láttam, hogy hamisitványnyal van dolgon hogy ki csinálta, és mi célból, nem tudom, de *talán sejtem* . . . Annyi bizonyos, hogy négy héttel a belgrádi katasztrófa előtt fölkeresett és volt alkalmam szólani egy pár tekintélyes szerb egyéniséggel és ezek *elő is hozakodtak a kis György deszignálása eszméjéről.* Sőt azt is tudom, hogy egyszer hat hónappal a katasztrófa előtt *Sándor király* kis öcscsét maga is egy napon kombinációba vette, hogy *adoptálni akarná, de erről Draga hamarosan lebeszélte* és az mondattatott véle: hogy csak egész zsenge gyereket, talán pólyás babát fog adoptálni. Ezután pár hónap csend állt be, mig — nem egyszerre a pólyásbaba a neveletlen nagy kamasz *Lyunevicza* Nikodém személyében jelent meg a láthatáron.

O, a Drága kombinációi igen tekervényes utakon haladtak és fejlődtek ! De már ebben a cudar tervében célt nem ért, mert éppen ez teremtette meg a vihart, mely a szerb konak bünös lakóit seperte el. De ezek a dolgok már a szerb nép történelmének lapjaiba valók és nem egy cikkbe, melyben riporteri tévedéseket akarok rektifikálni.

Először is kijelentem, hogy Wlassits miniszterrel soha a kis Obrenovics György neveléséről nem is szólottam; — anyjától tudom, hogy az orosz kormány a cár meghagyása folytán több izben *ajánlkozott* a fiatal ember orosz katonai neveltetésére, de az anyja ezt nem kivánta ! Valótlanság, hogy én *Kolossváry* m. kir. honvédelmi miniszternél jártam volna ezen ügyben; igaz, hogy *Széll* Kálmán miniszterelnököt az anyja megbizása folytán megkértem interveniálna Goluchovszkynál, hogy *őt* a Thereziámba vennék föl. Goluchovszky gróf külügyér ellenezte, hogy *őt* a magyarosztrák monarchiában vegyék föl, attól tartott, hogy Sándor királylyal e miatt komplikációi lennének ! És igy történt, hogy Obrenovics György Gothára, Németországba Thüringiába került, a hol reménylem, fényes tehetségeit ki fogja müvelni és derék, hasznos tagja leend az emberiség nagy családjában. Ebben fogom tanácsaimmal támogatni, ezzel tartozom Milán király emlékének. Különben a jövő Isten kezében van !

Hazafias üdvözlettel

tisztelőjük

Zichy Jenő.

Szabadságolt katonák az aradi háziezredben.

(Csöndes toborzás a vidéken.)

— Az *Aradi Közlöny* tudósitójától. —

Arad, október 6.

Az *aradi* cs. és kir. 33. gyalogezredben ma napiparancsot birdettek ki, a mely egyenesen arra van szánva, hogy maguk a katonák igyekezzenek, tőlük telhetően minél több önként bevonulót szerezzenek a katonaságnak.

Az ezredből ugyanis az önként bevonulók számának megfelelő rés zt ma *szabadságolták.* Osszesen körülbelül negyvenen vonultak be önként az aradi három zászlóaljhoz, a minek folytán *minden századból három-három katonát hazabocsátottak.*

Ugyanekkor, mikor ezt parancsban tudtul adták a legénységnek, azt is közölték, hogy *minden község után annyi katona mehet szabadságra*, a hány katona az illető községből *önkéntes szolgálatra jelentkezik.*

Ez a toborzásra ingerlő tétel. A katona, a ki alig várja, hogy a három esztendős szolgálat után hazamehessen, azon lesz, akár a szülei, akár egyéb hozzátartozói utján, hogy a faluból minél többen jelentkezzenek önkéntesen a sorozó-méret alá, mert csak igy lehet reménye arra, hogy karácsony előtt hazakerül.

Ez mindenesetre gyönge eszköz, és ez nem sokkal fogja szaporitani annak a harminchat irigyelt embernek a számát, a kik ma fölvehették a polgári ruhát, mig azok, a kik velük együtt vonultak be, tovább szolgálják a császárt.

HIREK.

Október elsejével uj előfizetést nyitottunk az Aradi Közlöny-re. Kérjük azokat a tisztelt előfizetőinket, kiknek előfizetése szeptember 30-ikán lejárt, hogy megrendelésüket mielőbb ujitsák meg, nehogy a lap szétküldésében fennakadás támadjon.

— **A világosi emlékoszlop terve.** *Az aradi nemzeti szövetség*, mint ismeretes, elhatározta, hogy a vilagosi fegyverletétel helyén nagystilü emlékoszlopot áliittat. Az oszlop terve, melynek elkészitésére *Steiner* József mérnöket kérték fel, a mai nappal befejezést nyert. Steiner a tervet bemutatta a nemzeti szövetségnek, mely e hó 20-án kiküldi több tagját, hogy az oszlop számára alkalmas helyet keressen.

— **Az olasz királyi pár Párisban.** Párisból táviratozzák: Az olasz királyi párt csütörtökre várják Párisba. Már most megkezdték az utcák feldiszitését. Az Avenue de l' Opéra valóságos tündéri látványt fog nyujtani. A Théâtre Français és a rue de la Paix sarkán diadaliveket állitanak fel. Ezeknek az oszlopain, a velencei oroszlán és a római farkas fognak pihenni. — A külügyminiszterium palotájában, ahol a király-pár lakni fog, szorgalmasan dolgoznak a belső átalakitáson. Heléna királyné toalettszobájának berendezését Mária Lujza császárné compiéguei lakásából fogják hozni.

— **Damjanicsné koszoruja.** Az októberi gyásznap soha el nem maradó momentuma *Damjanics* tábornok özvegyének kegyeletteljes megemlékezése. Minden esztendőben elküldi a matróna az ő babérkoszoruját, melyen semmi felirás sem mondja, kitől jött, kik számára küldték. Nem is kell magyarázat ahhoz a koszoruhoz, melyet Damjanicsné küld el október 6-án Aradra. Ma is megérkezett a babérkoszoru, s *Varjassy* Árpád tanfelügyelőt, a Kölcsey egyesület elnökét kérte fel Damjanicsné, hogy helyezze el méltó helyére. A zöld babérlevelek most ott fekösznek a vértanuk szobrán, a hős tábornok bronzképe alatt . . .

— **Lipót Szalvátor főherceg léghajón.** *Párisból* táviratozzák, hogy szerdára várják Lipót Szalvátor főherceg megérkezését, mely alkalommal a főherceg a párisi auerolklub egy kettős ballonfelszállásán részt vesz. Még nincs eldöntve, hogy a főherceg ugyanazt a „Djinn" léghajót fogja-e használni, melyen *de la Vaulx* gróf átkelt a La Manche csatornán, mert az a léggömb megrongálódott. Ha nem is ezen, de mindenesetre hasonló rendszerü léggömbön történik a felszállás.

— **Kossuth-szobor Kecskeméten.** A kecskeméti Kossuth-szobor bizottság vasárnap, október 4-én délután 4 órakor tartott közgyülésén *Kada* Elek polgármester inditványára elhatározta, hogy a szobrot a Széchenyi-téren fogják felállitani s 1904. évi szeptember 19-én fogják ünnepélyesen leleplezni. A szobor költségeire eddig 40.000, azaz negyvenezer korona áll rendelkezésre, amihez a városi tanács 1000 koronát fog megszavazni. A szobrot nem pályázat utján fogják elkésziteni, hanem ajánlat utján fogják odaadni a legelőnyösebb ajánlatot tevő müvésznek, ki is köteles azt 1904. szeptember 19-én készen átadni.

— **Házasság.** *Windisch* Odön dr. kórházi főorvos e hó 10-én déli fél egy órakor vezeti oltárhoz Budapesten a belvárosi plébánia templomban *Vancsó* Mária kisasszonyt, *Vancsó* Gyula ügyvéd országos képviselő bájos leányát.

— **A katonaság köréből.** *Greisinger* Lajos csász. és kir. 81. gyalogezredbeli főhadnagy áthelyeztetett Aradra a csász. és kir. 33-ik gyalogezredhez.

— **Szociálista népgyülés Aradmegyében.** Berzovai tudósitónk irja: *Monorostia* községben vasárnap délután tartották meg az általunk már jelzett szociálista népgyülést, a melyre körülbelül 1200 ember jelent meg. *Auerbach* Gusztáv szociálista lapszerkesztő helyett egy *Popovics* Tódor nevü csizmadialegény tartott beszédet. A hatóságot *Péczely* Elek radnai járási főszolgabiró és *Totterer* János kaprucai körjegyző képviselték. A hangulat nem valami lelkes volt, midőn a fiatal „szónok" megjelent. Az általános választói jogról beszélt, s e közben az alábbi, nagy derültséget keltő példát hozta fel:

— Ha nékem tizenkét szamaram van, azok után 12 forint állami adót fizetek, tehát választói jogom van, ha azonban a szamaraim eldöglenek, megszünik a választói jogom, kérdezlek benneteket, testvéreim, kinek volt választói joga, nékem-e vagy a — szamaraimnak?

Beszéde további folyamán Horát és Kloskát a hirhedt lázadókat dicsőitette, — majd a ro-

mánokat a tót és németekkel való összetartásra szólitotta fel. Mindezekért a hatósági közegek körmére koppinthattak volna Popovics Tódornak, de csodálatos módon a magyar ellenes lázitás és izgatás miatt nem szakitották félbe szavait. A gyülés egyébként délután 3 órakor végett ért, mire a tömeg csendesen szétoszlott.

— **A Deák-mauzoleum helyreállitása.** Budapestről jelentik: A fővárosi tanács elhatározta, hogy a kerepesi-uti temetőben lévő Deák-mauzoleumot a haza bölcse születésének századik évfordulója alkalmából alaposan helyreigazittatja. Erre a célra 66.000 koronát szavazott meg és egyuttal felterjesztést intézett a kormányhoz, hogy az emlitett költségekhez járuljon hozzá. A belügyminiszter most értesitette a fővárost, hogy a költségösszeg felét *magára vállalta.*

— **Kubelik Angliában.** A mult pénteken nyitotta meg Kubelik Jan angolországi turnéját a Yorki Festival Concertrooni-ban. Utazásának ideje alatt fiatal neje kiséri, és mindkettőjüknek rendelkezésére bocsátották az egész körutazás idejére Edward királynak azt a vasuti szalonkocsiját, melyet walesi herceg korában használt.

— **Halálozások.** *Hirschl* Béla, Krassó-Szörénymegye bálinci járásának főszolgabirája, e hó 4-én, ötvennégy éves korában meghalt. Az elhunyt az *egyetlen zsidó vallásu főszolgabiró* volt Magyarországon Kiváló szorgalma, és képességei őt nemcsak járásában, hanem az egész megye területén kedveltté, népszerüvé tették. Nehány év előtt ünnepelte meg közhivatalnoki müködésének *negyedszázados jubileumát,* s az ünnepségen részt vettek *Pogány* Károly főispán vezetése alatt a megye összes notabilitásai, lelkes ovációkba részesitve az ügybuzgó főbirót. Holttestét e hó 8-án Facsetre szállitják, s az ottani zsidó temetőben földelik el.

Tupy József aradi máv. ellenőr, neje szül. *Paryzek* Ilona október 5-én, 47 éves korában meghalt. Az elhunyt urnőt holnap, szerdán délután három órakor temetik a Varjassy József-utca 3. sz. házból.

— **Sikkasztás után a halálba.** Fővárosi tudósitónk táviratozza: *Bauer* Rezső fővárosi számgyakornok nemrég a főváros központi pénztárából az *Albrecht Hildegard* alapitványból 1160 koronát sikkasztott és megszökött A budapesti rendőrség az éjszaka táviratot kapott *Zágrábból,* amelyben jelentik, hogy *Bauer* ott *agyonlőtte magát.* Még 157 korona volt nála. Levelet irt apjának, amelyben bocsánatot kér és azt mondja, hogy könnyelmüsége sodorta a bünbe.

— **Birtok és ház eladást.** *Steiner* Jakab birtokos, aradi törvényhatósági bizottsági tag tövisegyházi, körülbelül 230 holdnyi birtokát eladta *Steiner* Vilmos volt petrozsényi kereskedő, most aradi magánzónak; továbbá ugyancsak *Steiner* Jakab a tulajdonát képező Boros Beni-téri házat eladta *Weisz* Sándor aradi gyárosnak.

— **Pénzhamisitó tisztviselő.** Budapestről jelentik lapunknak: A fővárosi rendőrség letartóztatta *Pataky* György volt magyar államvasuti tisztviselőt, aki Csömöri-ut 20. szám alatti lakásán valóságos pénzhamisitó mühelyt rendezett be. Tizenegy darab gipsz öntvényt találtak nála egy forintos ezüst pénzről. A rendőrség most a büntársait nyomozza. Pataky rovott multu ember, nem régen szabadult ki a börtönből, ahol három hónapot töltött magzatelhajtásban való bünrészesség cimen, amelyet *Bozóky* Mihályné szülésznő ellen folyó eljárás során mértek rá.

— **Sirkőavatás.** Az aradi hivatalszolgák betegsegélyző és temetkezési egylete október 4-én vasárnap délután szép jelét adta kegyeletének. *Tóth* Ferenc volt muzeumőr és az egylet buzgó pénztárosának állitottak sirkövet. Az egyleti tagok csaknem teljes számban vonultak ki a temetőbe a sirkő ünnepélyes felavatására. *Máté* János egyleti elnök mondott a sirnál megható emlékbeszédet, méltatta az elhunyt érdemeit és megkoszoruzta a sirkövet, melynél az elhunyt özvegye és gyermekei is megjelentek.

— **Magyar név.** *Szimán* József, az Aradmegyei takarékpénztár tisztviselője vezetéknevét belügyminiszteri engedélylyel „Somogyi"-ra változtatta.

— **Öngyilkos kereskedő.** A keleti pályaudvar félreeső helyén talált ismeretlen öngyilkos személyazonosságát ma igazolták. Az öngyilkos *Kohn* Ignác zalaegerszegi kereskedő, aki a mult hónap 27-én utazott el *Zalaegerszegről.* Azt mondotta, hogy *Bécsbe* utazik, ahol egy bizonyos céggel van összeköttetésben. Azért nem keresték mostanáig, mert többször előfordult már, hogy *Kohn* hetekig távol maradt. Most is csak a lapok közléseiből ismerték fel.

— **Zsaroló házasság közvetitő.** Berlinből irják, hogy legközelebb egy pör kerül tárgyalásra, mely egy *Rosenstiel* nevü ügynök ellen irányul zsarolás miatt. Rosenstiel egy Larisch gróftól házasság közvetitésre ajánlatot kapott. Larisch gróf aztán kiment Amerikába és ott nőül vette egy milliomos lányát. Rosenstiel akkor provizióért fordult a grófhoz és mikor evvel célt nem ért, a gróf nejéhez fordult a provizióért. Larisch gróf erre egy feljelentéssel felelt, mire Rosenstielt letartóztatták.

— **Az aradi katonalövöldében,** a katonai kincstár teljesen uj villanyos jelző-készülékekre hirdetett pályázatán a munkák elvégzésével *Kaimár* József villanymüszerészt bizták meg. Ez az első eset, hogy ily jelző-berendezést helybeli iparossal készittetnek el.

— **Elveszett** egy takarékpenztári könyvecske *Lészai* Malvin névre kiállitva. A Weitzer János-utca és József főherceg utcákon keresztül. A becsületes megtaláló illő jutalomban részesül kiadóhivatalunkban.

— **A telefon** hasznos szolgálatot tesz azoknak, akik arra használják föl, hogy cipőt rendelnek Porter Vilmos nagy Áruházából. Oda sem kell fáradni az áruházba, hanem egyszerüen kérünk cipő választékot, s néhány perc mulva már meg is kapjuk. Kora reggeltől késő estig viszik az árunáz alkalmazottai a cipőket mindenhová széjjel a városba. Megjegyezzük, hogy most uj cipőárak lettek megállapitva, melyekhez a verseny nem is férhet! A fénykép kedvezmény is fennáll még.

— **Dentolin fog-créme** a legkedveltebb fogszépitő. 1 tubus 50 fill. Vojtek és Weisznál, Aradon.

— **T. üzletfeleink** szives tudomására hozzuk, hogy *Révész* Nándor könyv- és papirkereskedő urat (Minorita-palota. — Telefon 265. szám) képviseléséggel ruháztuk fel, ki elfogad minden a nyomdánkat, valamint az Aradi Közlöny kiadóhivatalát érdeklő megbizásokat.

A KÖZÖNSÉG KÖRÉBŐL.*

Az aszfalt gőzében.

Igen tisztelt Szerkesztő ur!

Sziveskedjék megengedni, hogy fölvessem a kérdést, hogy mi előbbre való: a közönség tüdeje, vagy az aszfaltozók kényelme. Napok óta állandóan élvezi a forralt aszfalt gőzét és füstjét a főtér közönsége. A város legforgalmasabb pontján hosszu sorban vannak felállitva a hatalmas bográcsok, a melyekben az olvadó aszfaltot kavargatják. Azelőtt ugy tudom az aszfaltot a *társaság külső telepén főzték* és a megfelelő *kocsikban hozták be,* arra a helyre, a hol utcát boritottak vele. Igy azonban, ugy látszik, az aszfaltozóknak, kényelmesebb. De hát ez az első szempont a városnál?

Több főtéri lakos.

NAPIREND.

Október 7. Szerda. Róm. kath. naptár: Agost. — Protestáns naptár: Agost. — Izraelita naptár: Szukoth 2-ik napja. — Görög-keleti naptár (szeptember 24.): Tekla. — A nap kél 5 óra 52 perckor, nyugszik 5 óra 10 perckor.

* Az ezen rovat alatt közlöttekért nem vállal felelőséget *a szerkesztő.*

Kölcsey-könyvtár. Nyitva van hétfőn, szerdán és szombaton délelőtt 11½—12½ óráig; kedden, csütörtökön és pénteken délután 1½—2½ óráig; vasárnap és ünnepnapokon zárva. Helyiség: Ereklye-muzeum helyisége melletti olvasóterem.

Időjóslás. A központi meteorologiai-intézetnek Aradra küldött táviratai szerint a mai napra a következő időjárás várható: Nyugaton, északon, sok helyütt csapadék, hüvös.

Budapesti áru- és értéktőzsde.

— *Az Aradi Közlöny* távirati tudósitása. —

Budapest, október 6.

Óhatitőzsde. Buzakinálat mérsékelt, vételkedv korlátolt. Lanyha irányzat mellett 20,000 métermázsa került forgalomba, 2½ fillérrel olcsóbb árakon. Egyéb gabonanemek bágyadtak. Időjárás esős.

Estitőzsde. Berlin ½, Páris 15 olcsobb.

Zárlat 12 órakor:

Buza októberre	7.47— 7.48
Buza 1904. áprilisra	7.64— 7.66
Rozs októberre	6.14— 6.15
Rozs 1904. áprilisra	6.41— 6.42
Zab októberre	5.31— 5.32
Zab 1904. áprilisra	5.59— 5.60
Tengeri 1904. áprilisra	5.89— 5.91
Tengeri 1904. májusra	5.24— 5.25
Repce októberre	11.85—11.95

Zárlat 5 órakor.

Buza októberre	7.50 – 7.51
Buza 1904. áprilisra	7.65— 7.66
Rozs októberre	6.15— 6.16
Rozs 1904. áprilisra	6.42— 6.43
Zab októberre	5.32— 5.33
Zab 1904. áprilisra	5.61— 5.62
Tengeri 1904. áprilisra	5.89— 5.91
Tengeri 1904. májusra	5.25— 5.26
Repce októberre	11.85 –11.95

Aradmegyei tanintézetek figyelmébe!!

Szavalókönyv

iskolai ünnepélyekre.

Összeirták:

Kovács Kázmér és **Maurer Mihály,** tanitók.

Tartalmaz dátum szerinti sorrendben, minden iskolai ünnepélyre, legjelesebb költőink verseiből egy pár szavalatot.

Függelékül Deák Ferenc születésének 100 éves évfordulójára **„A haza bölcse"** cimü költemény Deák Ferenc kitünően sokszorositott arcképével.

Ára kemény kötésben (120 oldal) 50 fillér.

Megjelent:

INGUSZ I. és FIA

kiadásában Aradon,

Weitzer János- (Templom) és Kazinczy-utca sarkán.

Mutatvány 50 fillér beküldésével bérmentve.

KÖZGAZDASÁG ÉS KÖZLEKEDÉS.

Uj-aradi heti gabonavásár.

— Az *Aradi Közlöny* tudósitójától. —

Uj-Arad, október 6.

Már ismét esőt várnak gazdáink termő földeikre, mely igen kiszáradt és nehezen mivelhető.

A már bevetett gabonaszem is eső által lesz életképes, mert igy vagy elfonnyad vagy az egér pusztitja ki.

A tengeri törést befejezték és már nagyobb mennyiségben hozzák forgalomba.

Ma mintegy 2500 mm. buza 600 mm. tengeri és 800 mm. egyéb gabonanem hozatal volt.

Az árak valamivel hanyatlottak a folytonos kinálat hatása alatt.

Mai gabona-árak: Az árak, 50 kilogramm sulyegységet véve alapszámitásnak, *korona* értékben:

Buza I-ső minőségü 9.60—7.10.
Buza közép uj 6·60—6.80.
Tengeri ó 6.—.
Uj tengeri csöves dupla m. 4.50
Rozs uj névleges jegyzés 5·20—5·40.
Árpa uj névleges jegyzés 4·80—4·90.
Zab uj névleges jegyzés 4·80—5·—.
Irányzat lanyha.

Kerpel Izsó

60,000 kötetes

kölcsönkönyvtárába

Aradon, Andrássy-tér 20. sz. (Fischer Eliz-palota.)

Városi és megyei telefon: 385.

a következő ujdonságok érkeztek:

Magyarban: Halbe: Ifjuság, Coppée: Az élet harcai, Fréron: Pompadour, Laky: Bakáék Boszniában, Csicseri Bors: Görbe nap, Zobeltitz: A spártai nagynéne, Danka: November, Marni: A kikről nem szól a krónika, Anatole France: A kymei énekes, Werner E.: A toll hőse, Sch. Holmes: A fekete bőrönd, Ábrai: Az isten keze, Russay: A király követe, Blicher: Heine Inga, C. Doyle: Sherlek ujabb kalandjai, Gorkij: Éjjeli menedékhely, Delitzsch: Babyloma, Craik: Garland lelkész leánya, Bársony: Visszhang, stb. stb.

Németben: Goncourt: Juliette, Georgy: Jugendstürme, Bailestrem Trix, Mayer-Förster: Alt Heidelberg, Warden: Das Gasthaus am Strande, Flott: Aus den Memoiren eines Gigerls, Schnitzler: Reigen, Silliern: Am Kreutz, Schubin: Refugium Peccatorum, Gyp: Baron Sinai, Gersdorff: Ein Wille — ein Weg, Pollnitz: Galante Memoiren, Abt: Sich selbst gefunden, Olden: Die erste Kravatte, Rose F.: Kerlchen als Sorgen u. Sectbrecher, Crocker: Eine verhängnisvolle Fahrt, Lie: Nordwärts, ect. ect.

Franciában: Willy: La maitresse, Du prince Jean, Zola: Vérité, France Hector: Les desseus, Saussay: Rire, sang et voluptés, stb.

Angolban: Connan-Sign of four, Brigadier Gérarad, stb.

Kölcsöndij havi 1 korona 20 fillér, vagy kötetenként **8 fillér.**

A könyvek ujak és tiszták.

Vidéki bérlők is a legfigyelmesebb kiszolgálásban részesülnek.

A keresettebb müvek 5—20 példányig raktáron.

Minden ujdonság azonnal kivehető.

30,000 kötetes

zenemű-kölcsöntár,

melyben a legujabb és legértékesebb zeneművek is **megjelenésük után azonnal** kölcsönzésre kaphatók. Zenemű köcsöntári dij 1 hóra **2 korona** vagy hangjegyenként **20 fillér.**

Az egész zeneirodában minden hangszerre képviselve.

247 oldalas, teljes **zenemű-kölcsöntári jegyzék 40 fillér.**

Pontos kiszolgálás **vidékre** is.

Ugyane cég ajánlja a n. é. közönség szives figyelmébe

könyv, zenemű és papirkereskedését

melybe **16 uj, gyönyörü aradi felvételü képes levelező lap** (köztük az uj kath. templom 4 fölvételben) érkezett.

Képes levelező lapok óriási választéka. Nagyban és kicsinybeni árusitás. 1442

CSARNOK.

A sebhelyek.

Irta: Szépfaludi Ö. Ferenc.

(Vége.)

V.

A kis tömzsi finánedirektor Zadlacsek Antal meg volt lepve, aztán nagyot kacagott, mikor báró Édel Frigyes őrnagy el mondta, mit tapasztalt Váralján az adóhivatalban.

— Ugyan ne mondja báró ur!... Hisz az lehetetlen!... Ekkenböck Szaniszló a légynek se vét, nincs abban annyi kurázsi sem, mint a kis ujjamban. Magam sem vagyok hős, hanem inkább meggyanusithatnának vele, mint szegény Ekkenböckőt, ki a Krivicz bánáti családnál mint házinevelő töltötte a revoluciót.

— Majd megválik. Jó szemem van. Szólok Grabosics csendőrkapitánynak, ki nagyságod társaságban meggyőződhetik, hogy téved tem-e?

— Vederemo! — válaszolta az őrnagy, meghajtotta magát s távozott.

Egy óra mulva a csendőrkapitány jelentkezett a finánedirektornál s előadta, hogy báró Édel Frigyes őrnagynak Ekkenböck ellenőr ur személye iránt erős gyanuja van s azért kéri, hogy Váralján együtt tartsanak vizsgálatot.

Este indultak Váraljára s éjfélkor érkeztek rendeltetésök helyére, hol becsengettel.

Zadlacsek Antal finánedirektor ur az egész uton tréfálkozott a komoly zsandárkapitánynyal azon a termetes csizmadián, melyet fognak.

Ekkenböck felébredt csöngetésre s odaszólt a feleségének: „Rosszat álmodtam! Rosszat sejtek!"

Kinézett az ablakon.

— Én vagyok Zadlacsek és a csendőrkapitány ur!

Türelemre kérte az urakat s eztán a mint hirtelen felöltözködött, bevezette az éjjeli látogatókat a szomszéd szobába, a feleségét pedig biztatta, hogy ne féljen, meg aztán talán nem is afféle járatban vannak. A szegény asszony egész testében remegett.

— Ön azzal van vádolva Ekkenböck Szaniszló ur, hogy álnév alatt hivataloskodik. Igazolja magát. Nem nehéz lesz megadnia a felvilágositást.

— Megadom.

— Valódi neve Ekkenböck Szaniszló?

Az ellenőr kissé elsápadt, majd összeszedte magát, kiegyenesedett, mint a jegenyefa. A görbe, szikár ember egyszerre más formát kapott.

— Elvégeztetett!

— Ekkenböck a neve?

— Csak négy év óta.

— S az igazi neve?

— Szentmihályi Gábor, honvédezredes!

— Lehetetlen! — kiáltott fel a finánedirektor.

Szaniszló ur oda ment a kis mahagoni szekrényhez, kivett egy miniatür olajfestményt, mely honvédezredesi ruhájában ábrázolta. Majd előszedte tiz érdemjelét, melyet duló csatákon érdemelt ki, miközben szemén is megsérült s kancsal lett. Aztán odafordult az igazgatóhoz:

— Ugy-e Édel báró jelentett föl? Sajnálom, hogy nem Pollák az üzér, ki szintén fölismert és hónapok óta zsarol. Ehez jobban illett volna.

Rövid szünet után homloksebére mutatott:

— Ezt a sebet nem csatában kaptam. Ezzel Edel báró ajándékozott meg kapitány korában. En viszonzásul az arcát hasitottam föl. Hadnagy voltam a 6-ik huszárezrednél, báró Edel, volt a kapitányom, a ki szemet vetett a feleségemre. Egyszer ott találtam térdelve a feleségem előtt, gallérjánál dobtam ki s másnap megverekedtem vele. Két hét mulva a honvédeknél — ahová átszöktem — már kapitány lettem s Világos után mint ezredes változtam át Ekkenböcké. Szegény Ekkenböck, mikor mellettem elesett, nem is hitte, hogy irományaival feltámasztom egy időre koporsójából. O csakugyan nevelő volt Krivicséknél, csak a szabadságharc végén lett honvéd, becsületes szivü német fiu volt, velem majdnem egyidős.

Zadlacsek Antal szeméből egy könny pergett alá.

— Sohsem hittem volna!

Másnap hire futott Váralján a szenzációnak. Beczka Nepomuk, a termetes Holubár az adóhivatalban nagy hangon beszélte el: „No urak! Mi ugyan felsültünk! Ha ez az Ekkenböck Szaniszló egyszer fölmérgesedett volna, mindnyájunkat gulyáshussá aprit.

Legjobban meg volt döbbenve az az adótiszt, ki egyszer duellumra hivta ki.

Az idők egyre változnak és Szentmihályi Gábor a kiállott börtönbüntetés után 1867 ben ujra honvédezredes lett.

Szeszüzlet.

— Október 6. —

Mai jegyzéseink: Készárú nagyban nyers szesz 115 korona, kicsinyben 117 korona; finomitott szesz nagyban 118 korona, kicsinyben 120 korona hordó nélkül, per 100 liter %, beleértve 70 korona fogyasztási adót.

Szdritott moslék 12·80—13·— korona mmázsánként.

Nemzeti szinház.

Bérlet 7. sz. Páratlan.

Szerdán, 1903. évi október hó 7-én:

A görög rabszolga.

Nagy operette 3 felvonásban. Irta: John Sidney. Forditotta: Makkai Emil.

SZEMÉLYEK:

Heliodorus	Polgár S.	Melanopis	Pajor Agnes.
Aspasia	Rózsa Lili.	Curius	Juhai József.
Antonia	Répásy G.	Lolius	Juhász S.
Marcus	Sarkadi A.	Silius	Füredi J.
Archias	Bónis Lajos.	Manlius	Győre Alajos.
Diomed	Békéssy Gy.	Licinia	Szilassy J.
Iris	Fóti Frida.	Rabszolga	Réthy István.

Kezdete este 7 és fél órakor.

NYILTTÉR.*

Limbeck János

első magy. kir. szab. érckoporsó-gyára és temetésrendező intézetéből.

Arad, szinház-épület. Városi és megyei telefon: 93.

Tupy József m. á. v. ellenőr, a maga, ugy az alulirottak nevében is fájdalomtelt szivvel tudatják a forrón szeretett és felejthetetlen jó nő, illetőleg leány, testvér, sógornő és rokon

TUPY JÓZSEFNÉ

szül. PARYZEK ILONÁNAK

f. é. október hó 5-én, déli 12 órakor, életének 47-ik - és boldog házasságuk 23-ik évében, hosszas szenvedés után történt jobblétre szenderültét.

A boldogultnak földi maradványai október hó 7-én, délután 3 órakor fognak Varjassy József-utca 3-ik számu házban a róm. kath. szertartás szerint beszenteltetni és a felső temetőben lévő sírhelyen örök nyugalomra tétetni.

Az engesztelő szentmise a boldogult lelki üdvéért október 8 án, délelőtt 9 órakor fog a helybeli főt. Minorita-atyák templomában az egek Urának bemutattatni.

Arad, 1903. október hó 5-én.

Áldás és béke lengjen hamvai felett!

Paryzek Mátyás, édesatyja.
Tupy János, apósa.

Paryzek Antal és neje,
Paryzek Ferenc és neje,
Paryzek János és neje,
Capek János és neje szül. Paryzek Emilia,
Capek János,
Chalupa József,
testvér, sógornő és sógorai.

Arad legrégibb kerékpár és varrógép javitó műhelye és raktára, Szabadság-tér 7. sz.

Hammer Vilmos

villany-műszerész.

Telefon szám 96.

Elsőrendü drezdai kerékpárok.

Raktáron

Singer karikahajós varrógépek

mühimzésre, továbbá

zajtalan járásu Singer varrógépek 32 frtért öt évi jótállás mellett.

Villanycsengő

és 1891

telefon-berendezést

szakszerüen és jótállás mellett vállalok. — Nagy raktár kerékpár és varrógép alkatrészekben.

APRÓ HIRDETÉSEK.

Eladó szőllő

Paulison 2 hold gyönyörü fekvésü 20 perc az állomástól, az idei terméssel és bererdezéssel eladó. Bővebbet a kiadó hivatalban. 2147

Idősebb nő

családtagul kerestetik. Czim a kiadóhivatalban. 2142

Uri családnál

egy csinosan butorzott szoba október 15 étől kiadó. Esetleg teljes ellátással. 2144

Barna asszony!

Kérek mielőbbi találkozást. Csókol: Vagyonos barát. 2145

Boros hordók.

7—800 literesek tiszta jó slavoniai fából, erősen vasalva, hektóliterenként 8.20 frt. még a készlet tart kapható. Továbbá 3 drb. 15—18 hektós, használt hordó, teljesen kijavitva, hektója 2.50 frt. Répássy Pál, kádármesternél, Kossuth-utca 54. sz 2146

Pénzt, sok pénzt,

havonként 1000 koronáig kereshet mindenki tisztességesen minden szakismeret nélkül. 2026

Küldje be czimét E. 936. jelige alatt a következő czimre: **Annoncen-Abteilung des „Merkur" Mannheim,** Meerfeldstr.

Értesités!

Van szerencsém a nagyérdemü hölgyközönség becses tudomására hozni, hogy a helyben már évek óta fennálló és előnyösen ismert Vuk Lukréczia-féle női-szabó müterembe mint társ beléptem.

Kiváló tisztelettel

Beck Karolin.

Nagyérdemü hölgyközönség!

Bécs és Budapest legelső mütermeiben szerzett tapasztalataink és gyakorlatunk folytán azon kellemes helyzetben van czégünk, hogy minden e szakmába vágó munkát elvállalhatunk és miként eddig, ugy a jövőben is a legfokozottabb igényeknek is megfelelhetünk.

Bátorkodunk egyben a nagyérdemü hölgyközönség tudomására hozni, hogy mütermünkkel kapcsolatban szabászati iskolát nyitottunk, hol a szabást a legujabb módszer szerint tanitjuk.

Ismételve ajánlva magunkat a nagyrabecsült hölgyközönség figyelmébe, maradtunk

kiváló tisztelettel

Vuk és Beck,

Tököly-tér 7. szám, II. emelet.

Munkatervünkbe felvettük a gyermekruhakészitést, mindenkor a legujabb divatlapok szerint. 2118

Arad hegyalján

9 hold termő szőllő, terméssel együtt olcsón eladó. Bővebbet Erdőgondnokság Arad, Simonyi-utcza 9. 2139

כשר Kókusznövényzsir

kitünő főzéshez, sütéshez, teljesen pótol vajat, lúdzsirt. Ötkilós postadobozzal 8 koronáért utánvéttel bérmentve bárhová küld: Klein Regina, Tolcsva. 2078

Uraságoktól levetett téli és nyári ruhákat a legmagasabb áron veszek.

Kivánatra házhoz is megyek. Továbbá használt butorokat is veszek és olcsó áron eladok. 2121

Menczer Márton

Arad, Petőfi-utcza 7. sz.

Ezen üzlet szolid és olcsó kiszolgálása révén általánosan ösmert!

Nem csoda,

hogy csodálkoznak a felett, hogyan vagyok képes **valódi fémjelzett tiszta arany ékszert** és finom pontos járatu órákat **oly rendkivui olcsón** árusitani. Mint például:

Egy szépen diszitett rem. nickel anker óra	2 frt. 30 kr
Egy nagyon finom vasuti nickel óra . . .	3 forintért.
Egy erős finom aczél rem. óra	3 frt. — kr.
Egy háromfedeles tula rem óra	5 frt. 50 kr.

Arany és ezüst női órák rendkivül olcsón.
Arany gyürük, pl. 5 soros tiszta arany 15 kővel 4 frt 60 kr.
Arany lánczokat csak az arany értékért és csekély fagon dij.

Ébresztő órák 1 frt 70, 1 frt 90 krjával.

Órákért és órajavitásokért, a melyeket saját magam javitok, 3. évi jótallást vállalok.

Zálogczédula és törött vagy használt aranyért a legmagasabb árt fizetem

Tisztelettel:

Zinner Vilmos,

318 **müórás és ékszerész Arad, Forray-utcza 2/b.**

Vidéki megrendelések lelkiismerettel lesznek eszközölve.

Minden ősz haj

eredeti szinét és ifjukori szépségét visszanyeri a **Hajós-féle**

HAJREGENERATOR

használata által;

nem festi a bőrt és a fehérnemüt nem piszkitja.

Egy üvegnek az ára 1 kor. 20 fill.

Szép, tartós feketére azonnal fest

minden hajat a

Hajós-féle Hajfestő,

a szin le nem mosható. **Ára 2 korona.**

Gummi különlegesség (óvszer),

valódi amerikai specziálitás. 126

Egy eredeti légmentesen elzárt dobozban 6 darabbal 2 korona.

Fenti készitmények kaphatók egyedül

Hajós Árpád

gyógyszertárában az Isteni Gondviseléshez

Arad, Andrássy-tér 22. sz., a megyeházzal szemben.

Nagy szakszerü javitó-műhely.

Kerékpár- és varrógép raktár.

Kalmár József

villanymüszerész

villanyos-csengő és telefon épitési vállalata

felszerel

lakásokba villamos-csengőket, telefonokat kisebb vagy nagyobb távolságra.

Betörés ellen

biztonsági csengőket.

irodai vagy takarékpénztári helyiségekben.

ARAD, Salacz Gyula-utcza 2. sz.

Telefon 242. sz. 2071

Arad legnagyobb

óra és ékszerraktára.

Iskolás deákok részére pontosan járó **órák 5 koronától kezdve** kaphatók

DEUTSCH IZIDOR

órás és ékszerésznél

ARAD, TEMPLOM-UTCZA

Minorita-palota.

Tört arany, ezüst és zálogczédulák 1897

a legmagasabb árban megvétetik vagy becseréltetik.

Legolcsóbb bevásárlási forrás.

Telefon 130. Telefon 130.

Szüret alkalmára

ajánlok első forrásból beszerzett jó minőségü

Finom erdélyi sódart kilója	frt 1.10
Brassói vagy szebeni szalámit	„ „ 1.90
Husos oldalas szalonnát	„ „ 1.10
Debreczeni perkelt és abák szalonnát ...	„ „ 1.10
Tormás kolbászkát párja	„ —.06
Párizsi kolbászt kilója	„ —.90
Vadászkolbászt... ...	„ „ 1.—
Emenvölgyi sajt valódi	„ „ 1.80
Emenvölgyi sajt belföldi	„ „ 1.—
Groji sajt	„ „ —.80
Liptói turó fa vagy porczellán bödönbe	„ „ —.90

Cognacot 1 frttól 6 frtig.
Rumot 1 liter 80 kr.-tó 3 frtig.
Kávékat 1 krg. ként 1 frt 20 krtól 2 frt 10 krig.
Teák 1 dgr. 1 krtol 12 krig, továbbá jo minőségü csokoládét 1 frt 20 krtól 4 frtig, jó bombonok t és teasüteményeket. 2143

Nagy raktár

tüzijátékokban

u. m.: görögtüz, rakéták, békák, a legolcsobb árak mellett kaphatók

Dürr Kocsárdnál,

fűszer, csemege, bor és ásványvizkereskedésében.

Arad, Boros Béni-tér 15.

Dengi-ház a vásárcsarnok mellett.

Uj árak

a czipőosztályban.

A czipőosztályban az árakat **lejebb** szállitottam. Ezen feltünő olcsóságot a nagy forgalom kedvéért vezettem be. **Ily árakhoz a verseny közel se férhet!** Mutatványul szolgáljon itt néhány adat:

Női füzős és czugos lakk-czipő, egy darabból szabva, glaszé bőr szárral **frt 3.35**

Női franczia sevret czipő, finom téli béléssel, vagy anélkül ... ... **frt 4.50**

Férfi box bergsteiger, legtartósabb minőség, elegáns szabás ... ... **frt 4.75**

Férfi borjubör-bergsteiger, tartós és szép kivitel, elegáns szabás ... ... **frt 3.75**

Gyermek-Czipők
20—25 számig ... ... **frt —.90**
26—28 „ ... ... **frt 1.50**
29—34 „ ... ... **frt 2.—**

A fényképkedvezmény még érvényben van!

Porter Vilmos Nagy Áruháza

Arad, Szabadság-tér.

PAGLIANO-SYRUP

vértisztitó- és edző-szer

1838 ik év óta biztos sikerrel használatban.

Óvakodjunk utánzatoktól.

Csakis világoskék gyári jellel ellátott üveget kérjünk, amelyen PAGLIANO GIROLAMO tanár aláirása látható.

Készitője: PAGLIANO GIROLAMO egyetemi tanár

FLORENZ — Via Pandolfini — (Olaszország.)

798

Minden nagyobb gyógyszertárban kapható.

2 db. kettős taposókád, vasfenékkel és teljes felszerelés sel, 2 db. szöllőzuzó, valamint 4 db. vasborsajtó rövid ideig használt, de kitünő karban, jutányos áron eladó és megtekinthető Ménesen 120. szám alatt Kotsis Lajosnál. 2023

Feltünő ujdonság!

DELICE

Minden hirdetés felesleges, a dohányzó egyszer veszi és többé mást nem szivhat.

legjobb valódi franczia

1434

SZIVARKAPAPIR ES SZIVARKAHÜVELY.

SINGER SÁNDOR

divat- és kelengye áruháza

Arad, Andrássy-tér 20., Fischer Eliz-palota.

Tisztelettel értesitem a n. é. hölgyközönséget, hogy ruhaszövet ujdonságaim teljes számban raktárra érkeztek, melyeknek mintagyüjteménye már elkészült és azt bárkinek szivesen bérmentve elküldöm. A szükséges minták meghozatalát könnyüvé teendő, azokat csoportokra osztottam, hogy a n. é. hölgyközönség ama csoportokat kérhesse, a melyekre szüksége van és igy a fölösleges minták beküldése elkerülhető lesz.

I-ső csoport:
- Kosztüm-kelme, fekete és szines
- Cibeline pontille elmosódott árnyalatokkal.
- Cibeline ecosse kékzöld kompoziczió.
- Angol kelmék beszövött effektel.

II-ik csoport:
- Sima Chewioth-kelmék.
- Sima női-posztók.
- Sima fekete kelmék.
- Kamgarn-kelmék.
- Crem-kelmék.

III-ik csoport:
- Blous-kelmék.
- Franczia flanelok.
- Csikos és mintázott Casánok.
- Mosó bársonyok.
- Tennis-flanelok és mosható barchetok.

Sima és mintás fekete selymekben nagy választék.

Blous-selymekben különlegességek. 1867

Áruházamban csak a **legdivatosabb** és **legfrisebb** áruk kerülnek eladásra, mivel üzletemet teljesen ujonnan rendeztem be.

Aradi nyomda reszvénytársaság könyvnyomdája